

Hardvertervezési szeminárium

2024. szeptember 13.

Balogh Attila, Gótz Márton, Nagy Ákos, Kiss Domokos

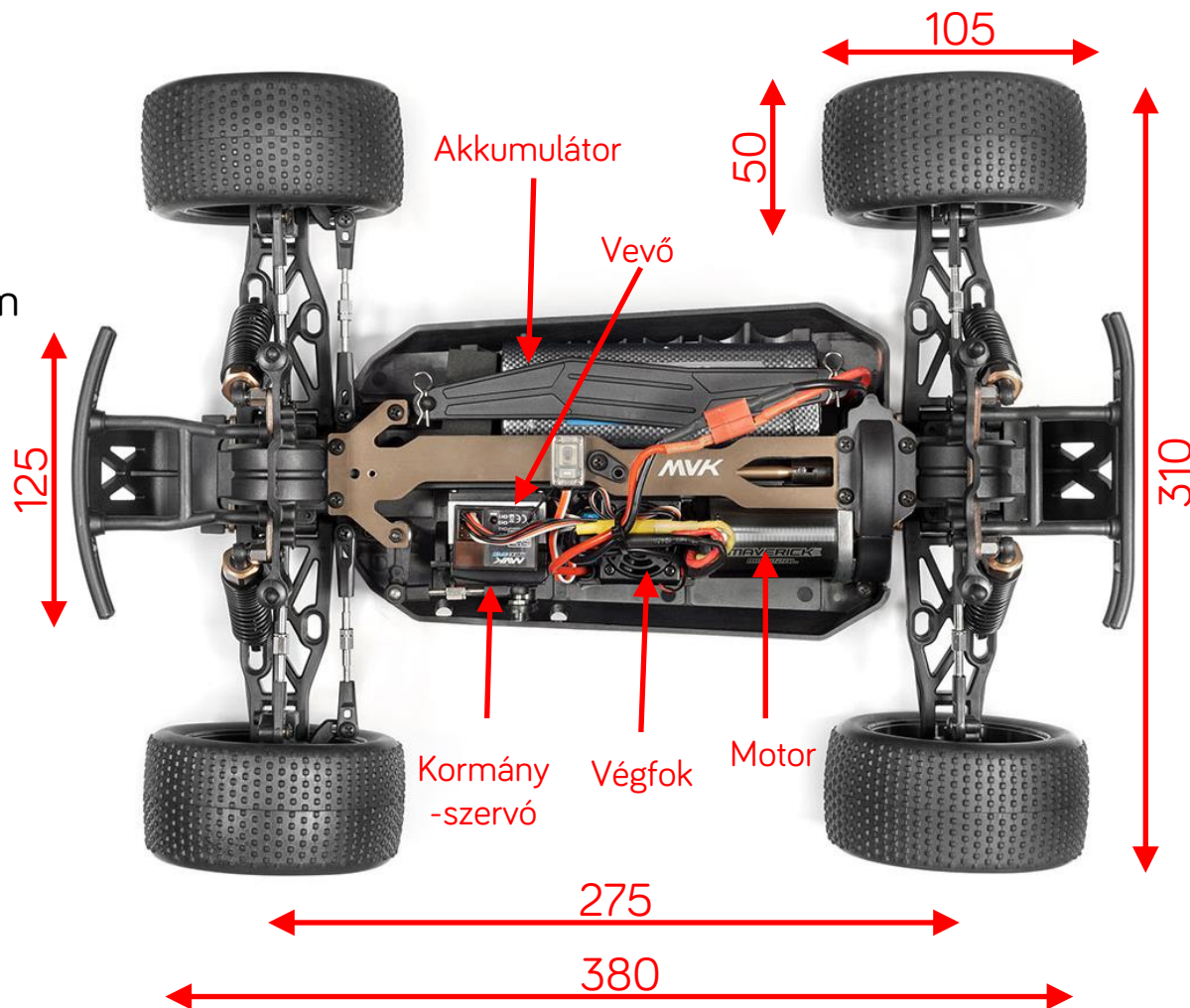
Automatizálási és
Alkalmazott
Informatikai Tanszék

Az autó mechanikai felépítése

Főbb paraméterek:

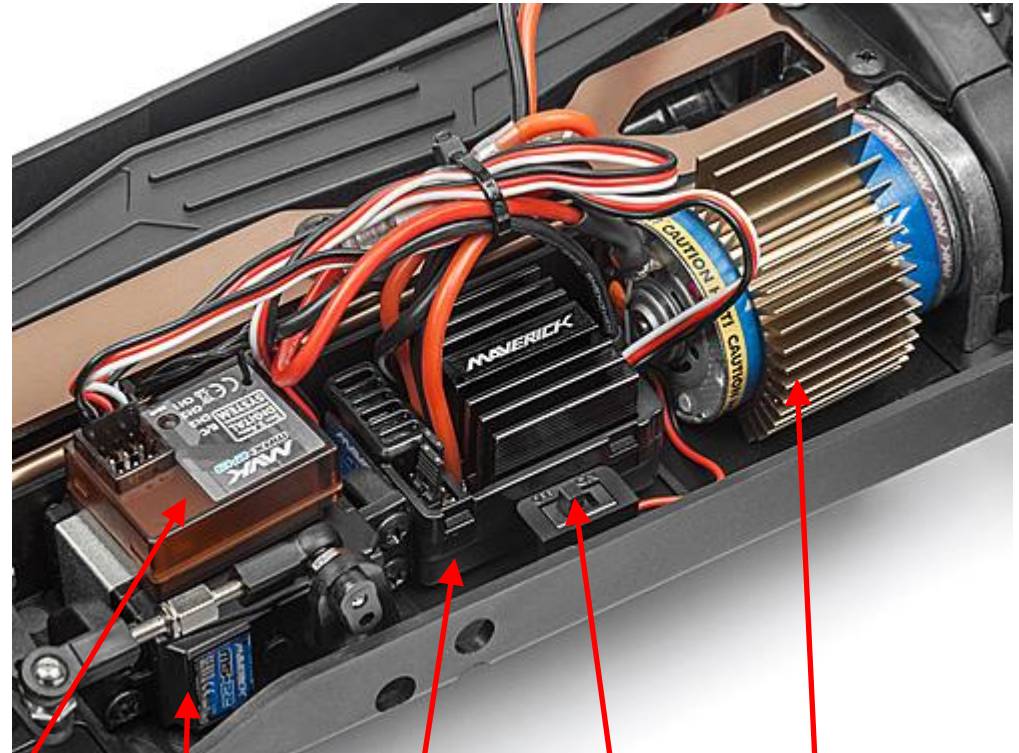
- Hosszúság: 380 mm
- Szélesség: 310 mm
- Tengelytáv: 275 mm
- Alaplemez szélesség: 125 mm
- Kerékátmérő: 105 mm
- Kerék vastagság: 50 mm
- Hasmagasság:
  - Változtatható
  - Rugózása kimerevíthető

Az autó mechanikai felépítése

Főbb paraméterek:

- Hosszúság: 380 mm
- Szélesség: 310 mm
- Tengelytáv: 275 mm
- Alaplemez szélesség: 125 mm
- Kerékátmérő: 105 mm
- Kerék vastagság: 50 mm
- Hasmagasság:
  - Változtatható
  - Rugózása kimerevíthető

RF Vevő

Kormány
szervó

Végfok

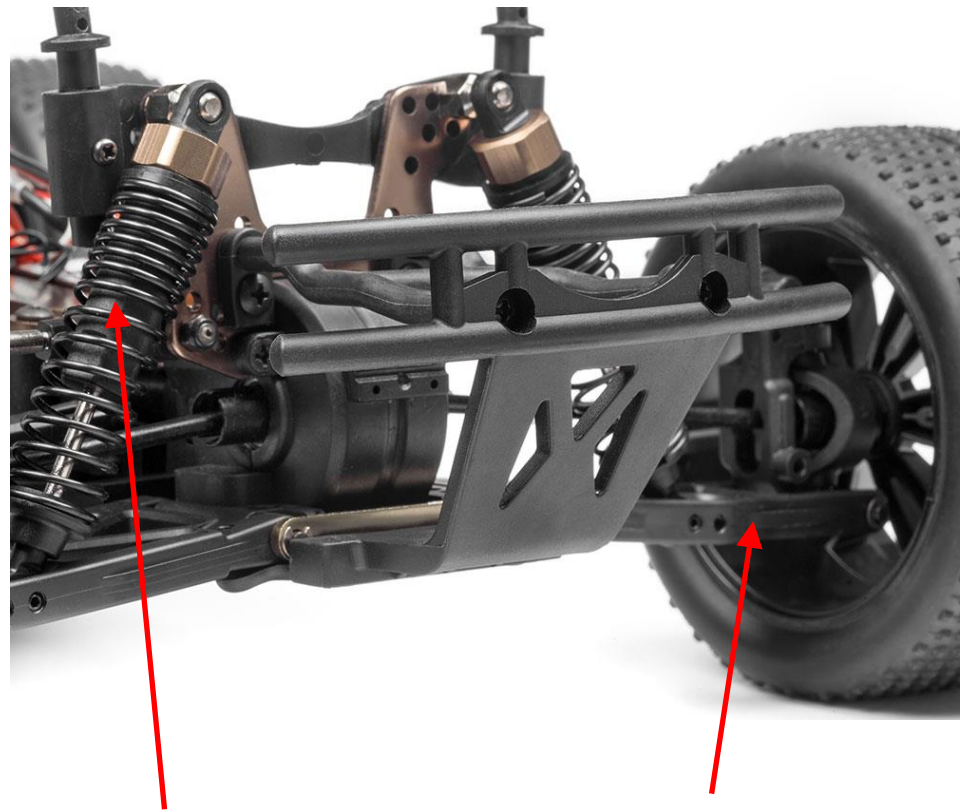
Kapcsoló

Motor

Az autó mechanikai felépítése

Főbb paraméterek:

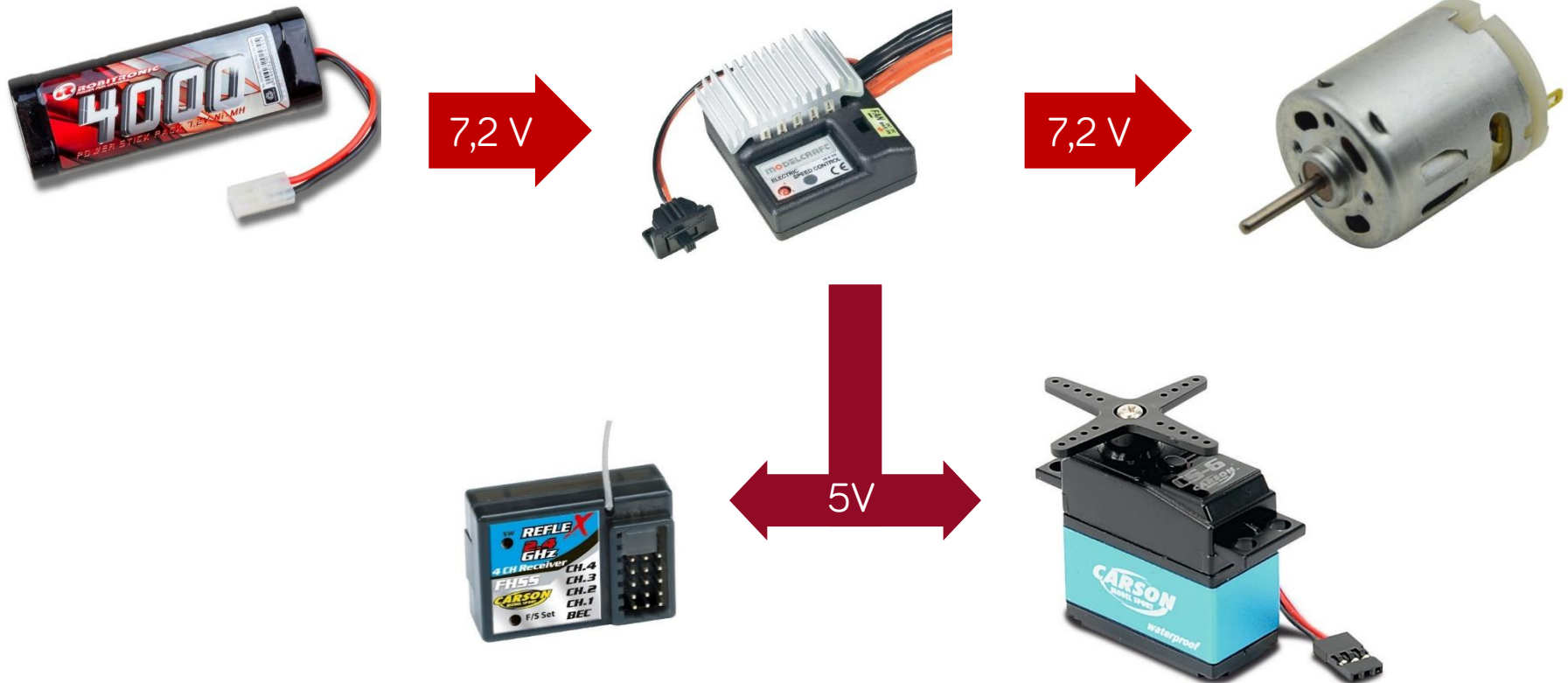
- Hosszúság: 380 mm
- Szélesség: 310 mm
- Tengelytáv: 275 mm
- Alaplemez szélesség: 125 mm
- Kerékátmérő: 105 mm
- Kerék vastagság: 50 mm
- Hasmagasság:
  - Változtatható
  - Rugózása kimerevíthető

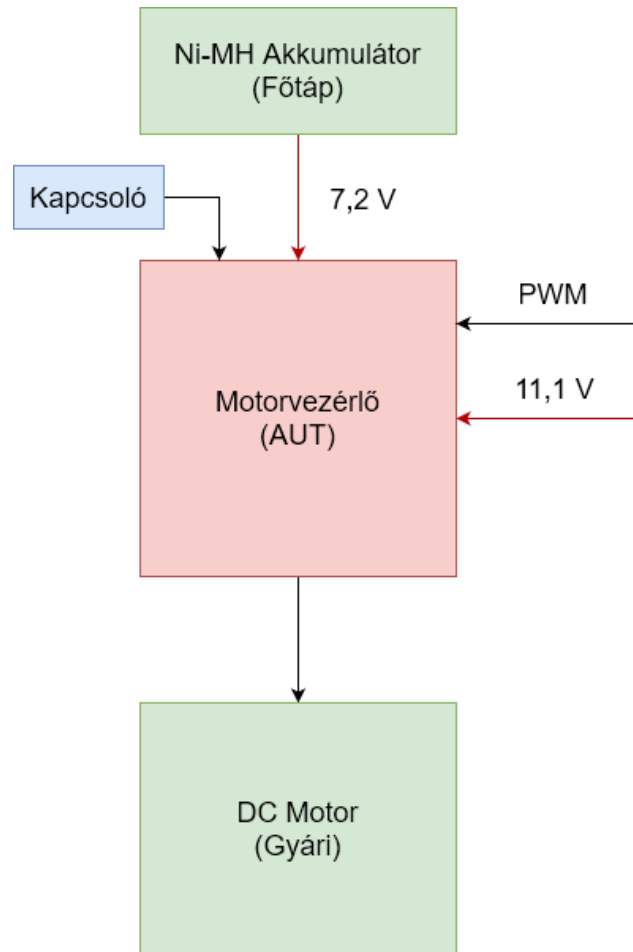
Lengéscsillapító

Lengőkar

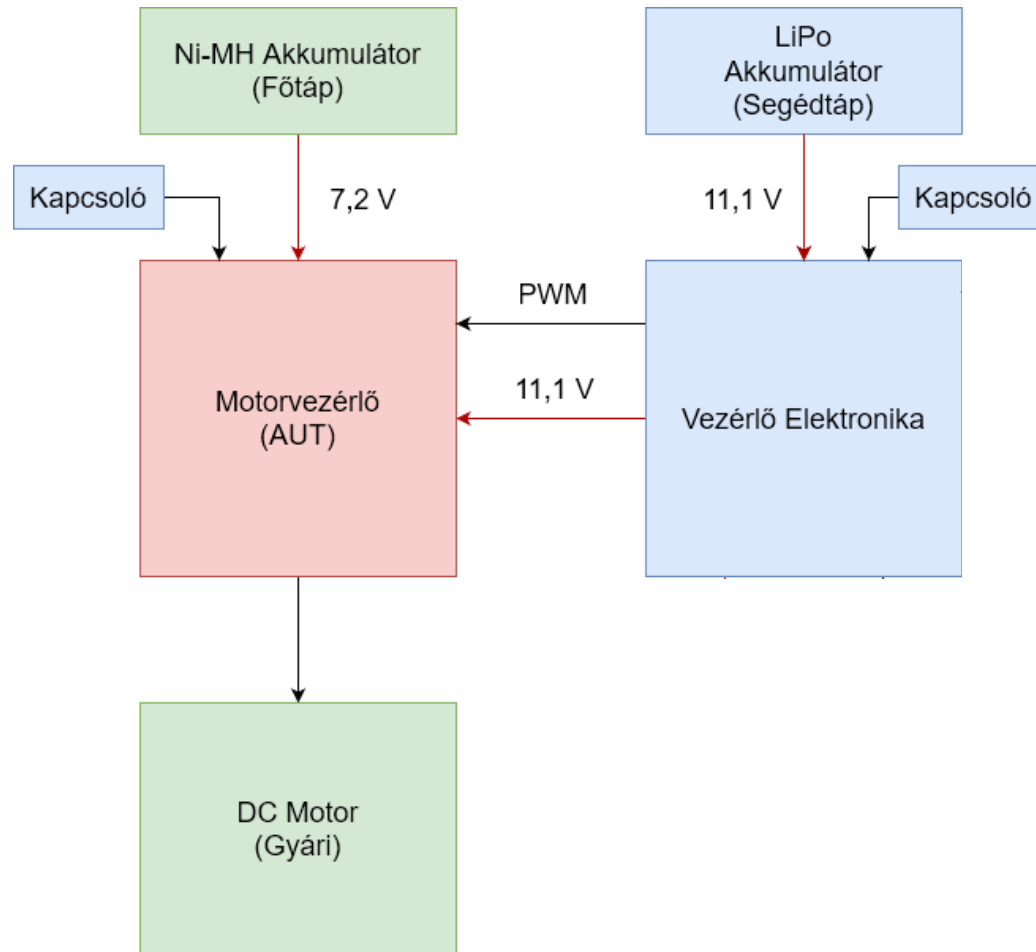
Az autó funkcionális felépítése

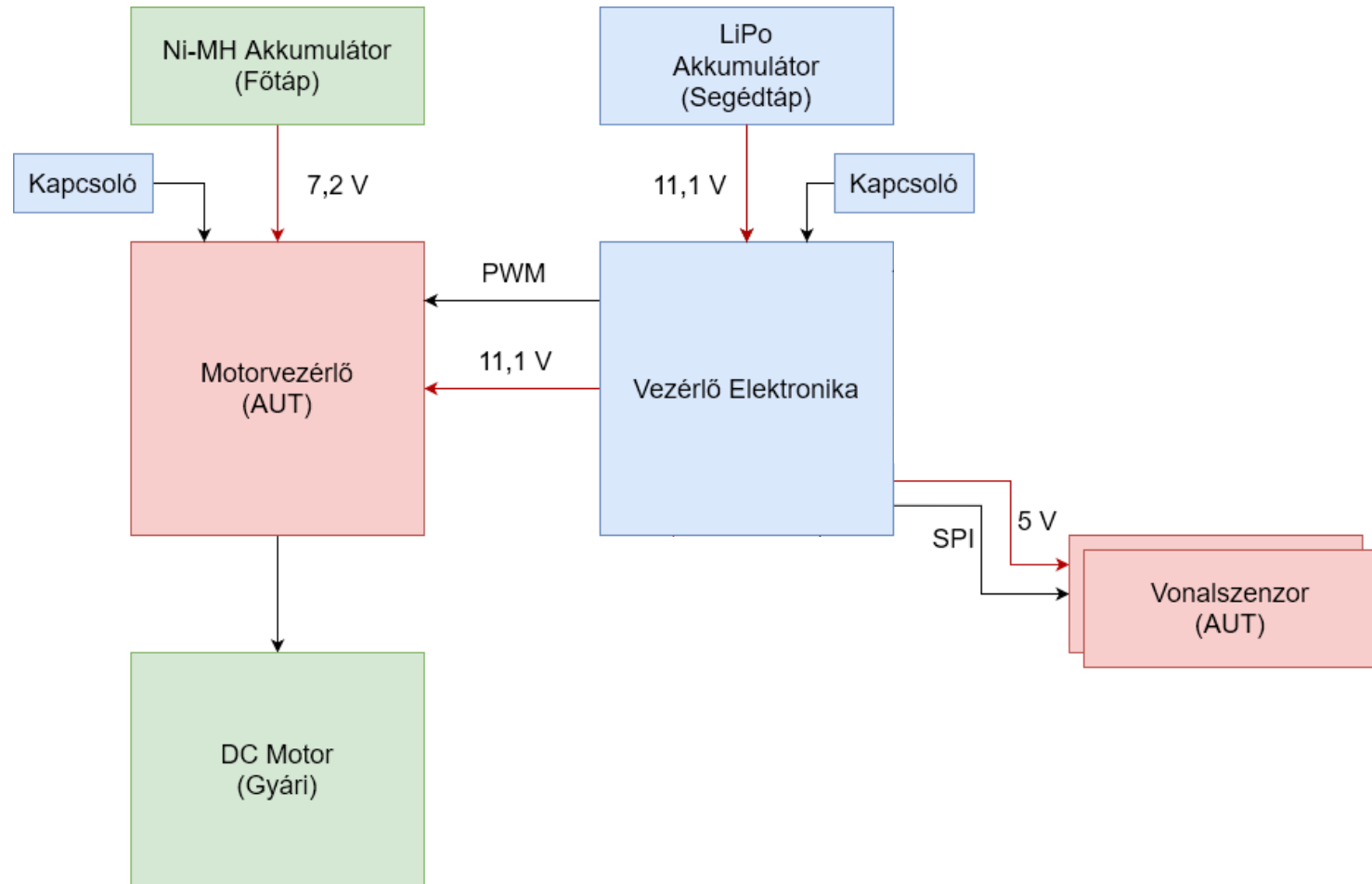
Javasolt felépítés átalakítás után

Javasolt felépítés átalakítás után

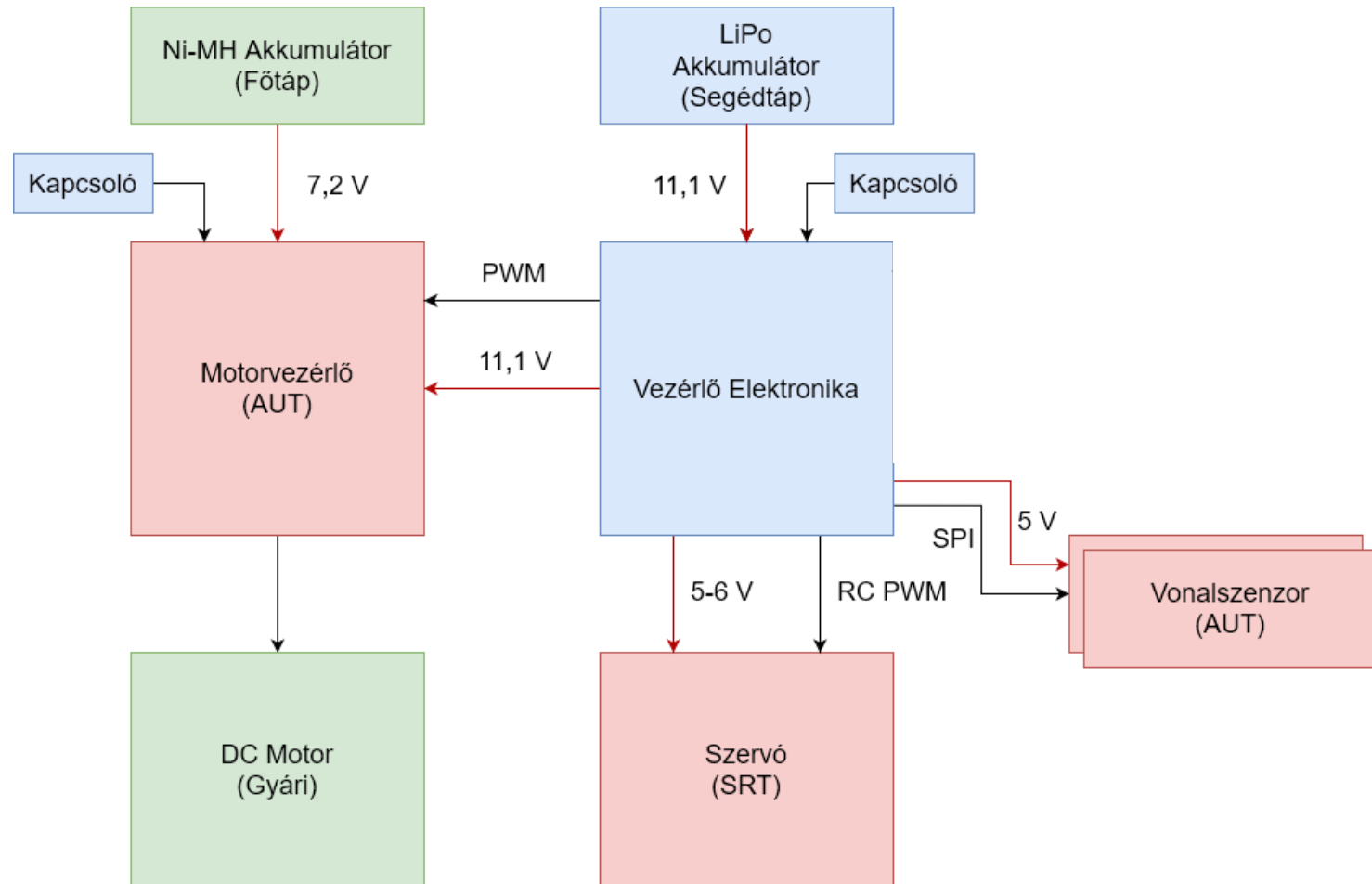

Javasolt felépítés átalakítás után

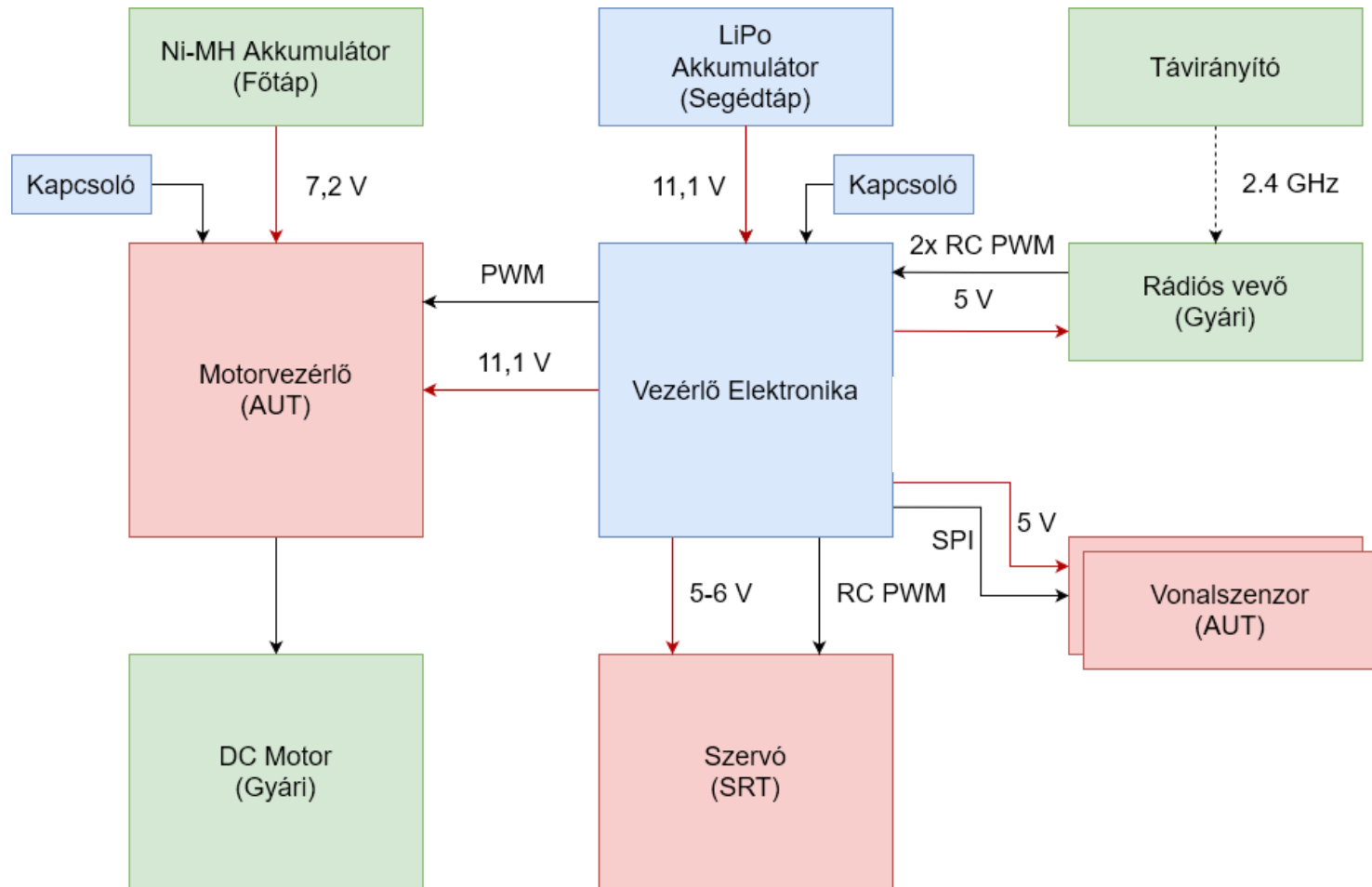

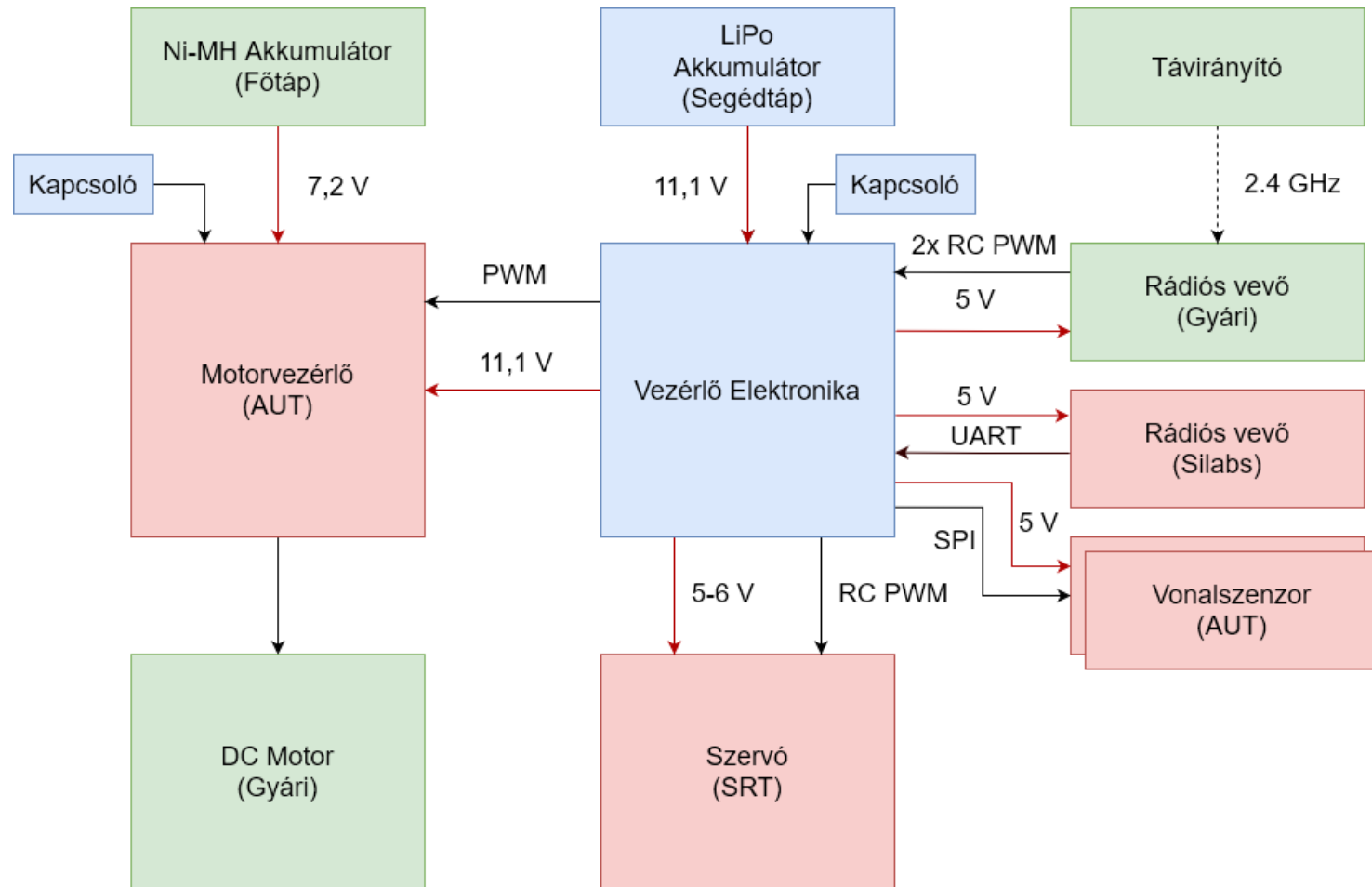
Javasolt felépítés átalakítás után

Javasolt felépítés átalakítás után

Javasolt felépítés átalakítás után

Mechanika

- Felmerülő mechanikai kérdések:
  - > Alaplemez felépítése
    - "Szimmetrikus" kialakítás
  - > Hátsó kormányzás előkészítése
  - > Lengéscsillapítás
  - > 3D nyomtatási lehetőség a csapatoknak
    - PLA 10Ft/cm³
    - Stratasys ABS/ASA 57Ft/cm³
      - Vegyszerrel oldható támaszanyag 57Ft/cm³

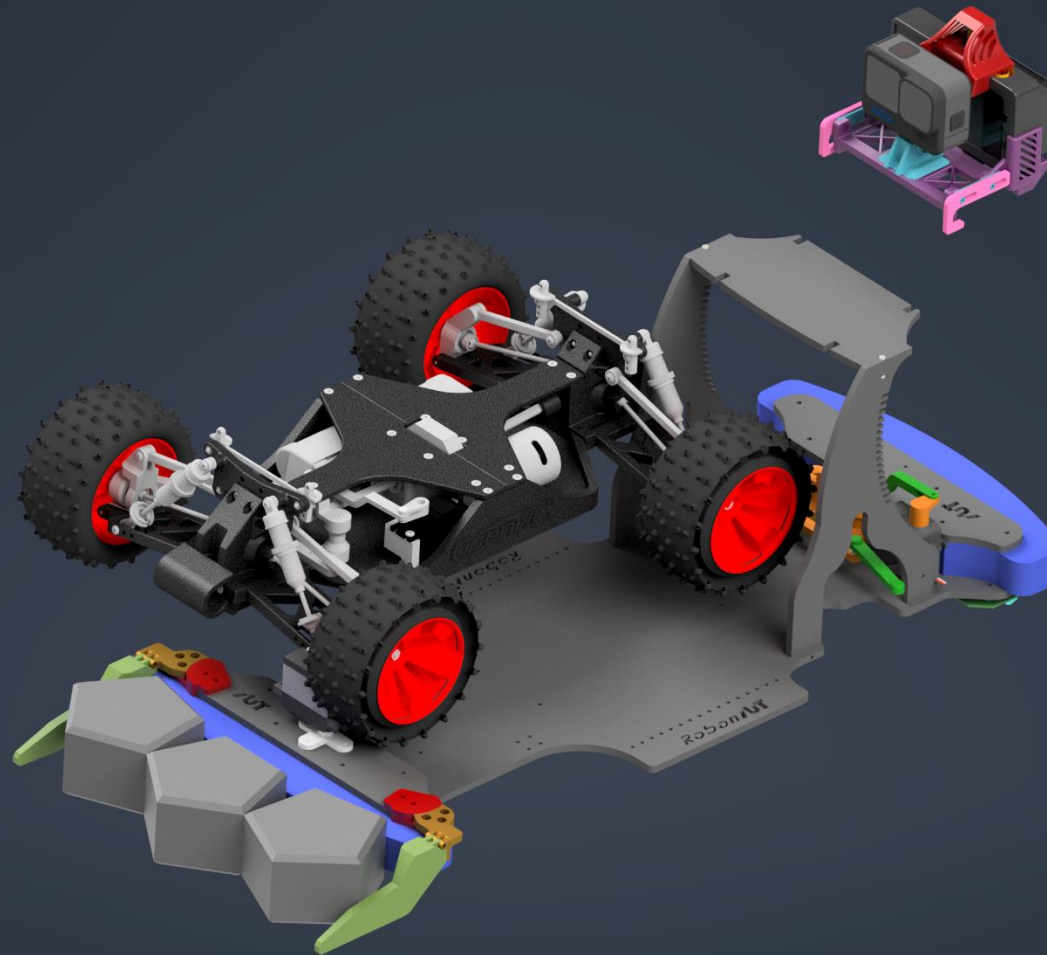
Mechanika

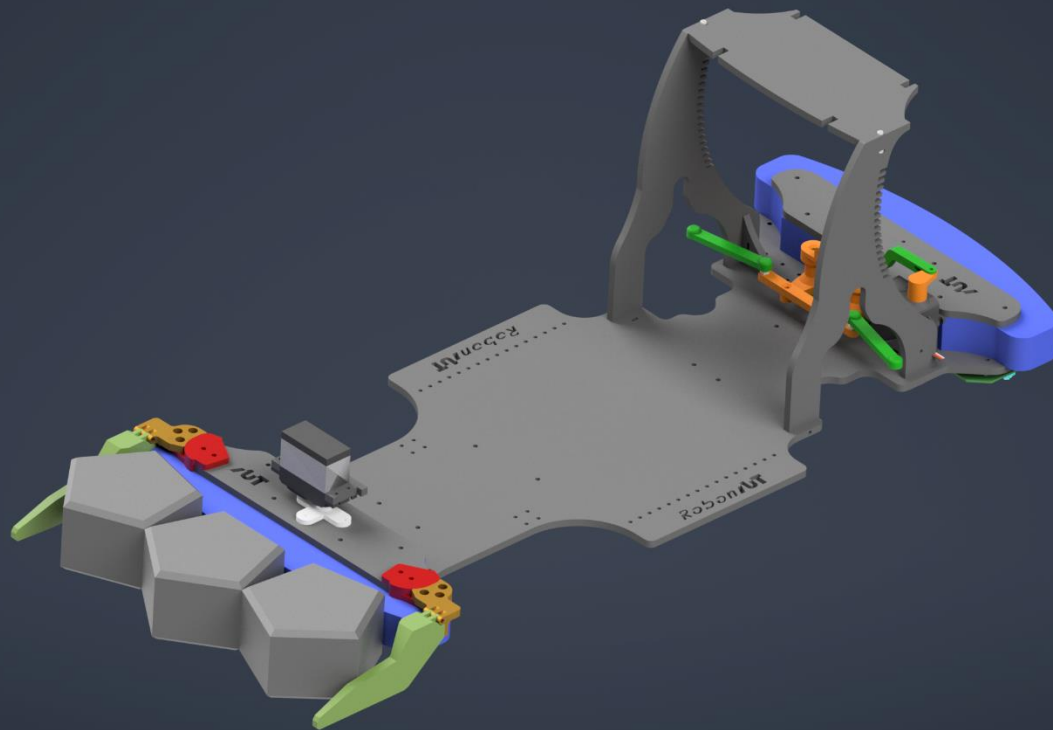
Mechanika

Mechanika

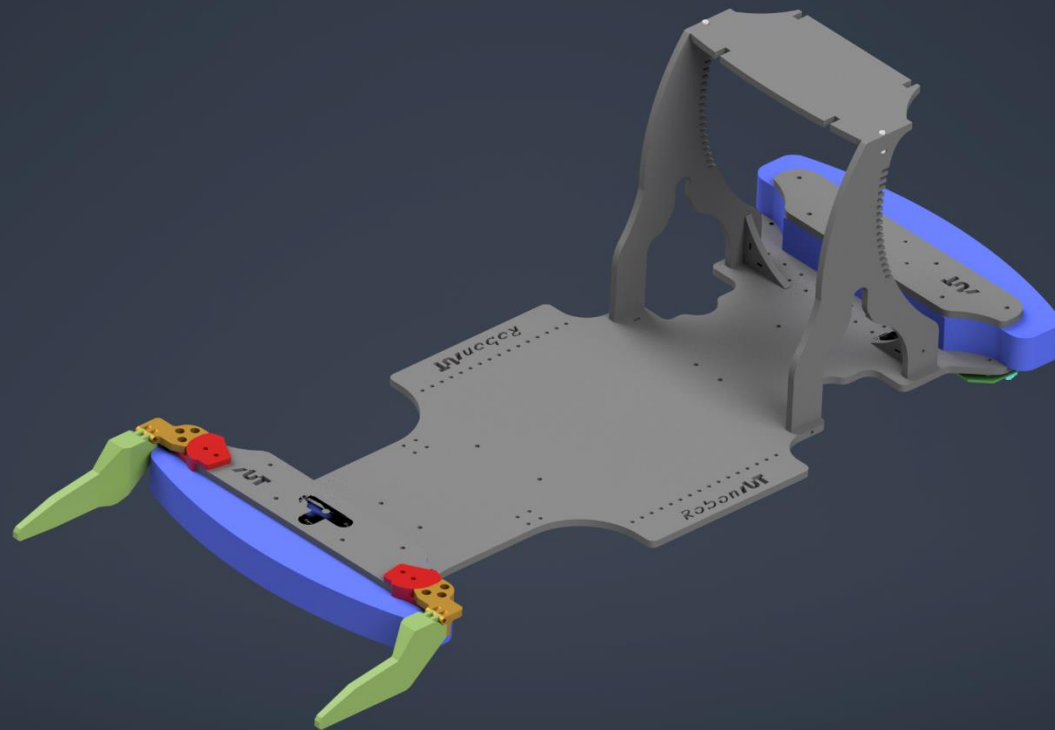

Mechanika

Mechanika

Megoldandó feladatok

Beavatkozás

- Motorvezérlés
- Modellszervó(k)

Érzékelés

- Vonalérzékelés
- Inerciális szenzorok
- Távolságmérés
- Sebességmérés

Kommunikáció

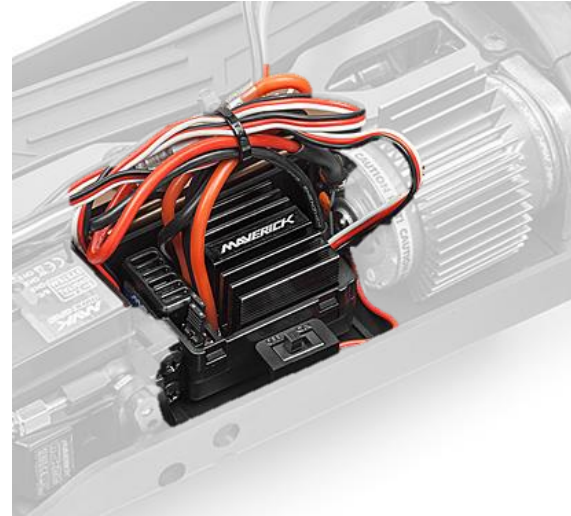
- Rádiós indítás, kapukhoz
- Fejlesztéshez

Gyári főáramkör

Mért motor adatok

- $R = 106 \text{ m}\Omega$; $L = 51,3 \text{ }\mu\text{H}$
- $I_{\text{start-elmélet}} = 68 \text{ A}$
- $I_{\text{reverz-elmélet}} = 136 \text{ A}$
- $I_{\text{start-valós}} = 52 \text{ A}$ (NiMH akku)
- $I_{\text{reverz-valós}} = 104 \text{ A}$

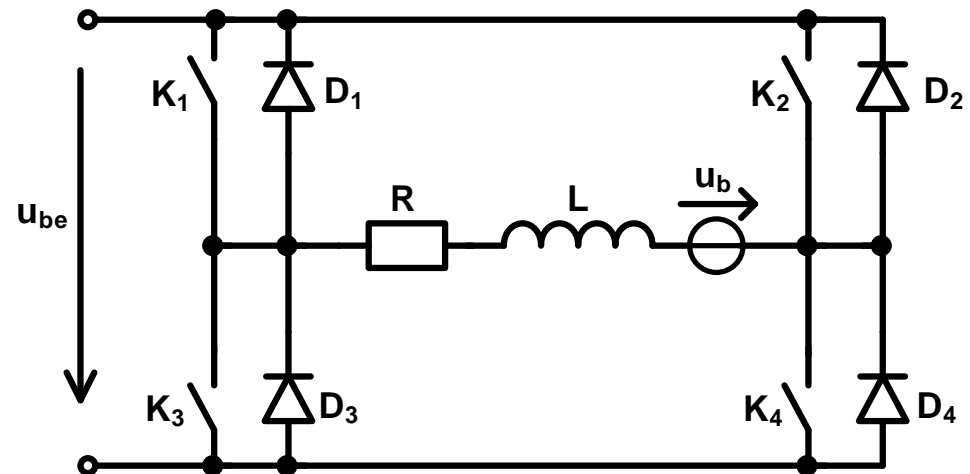

Mért vezérlési adatok

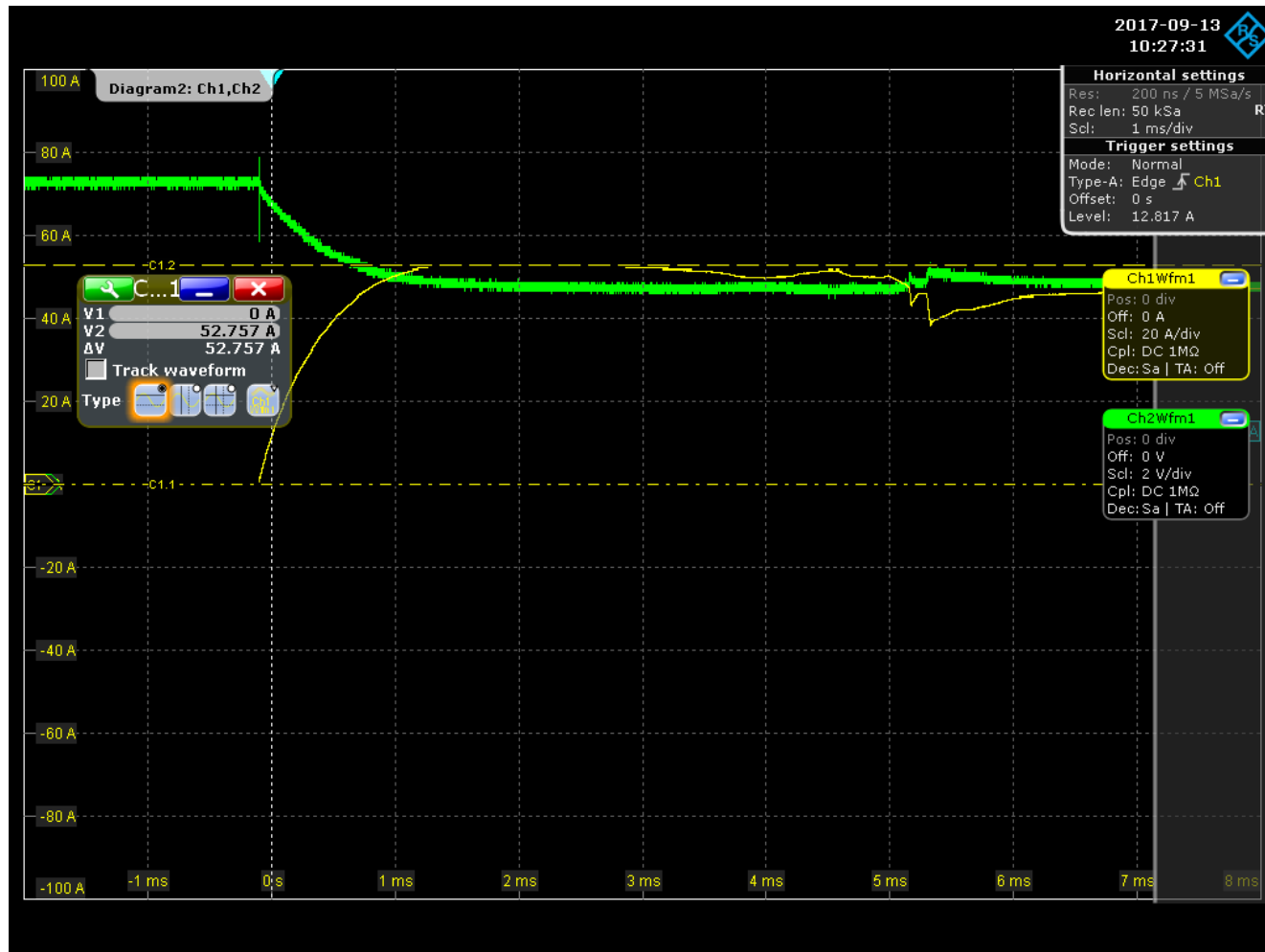
- $f_{\text{kapcs}} = 961 \text{ Hz}$
- $T_{\text{be-FET}} = 1 \text{ }\mu\text{s}$

Mért félvezető adatok

- $U_{d0} = 0,5 \text{ V}$; $r_d = 35 \text{ m}\Omega$
- $r_{\text{dson}} = 55 \text{ m}\Omega$

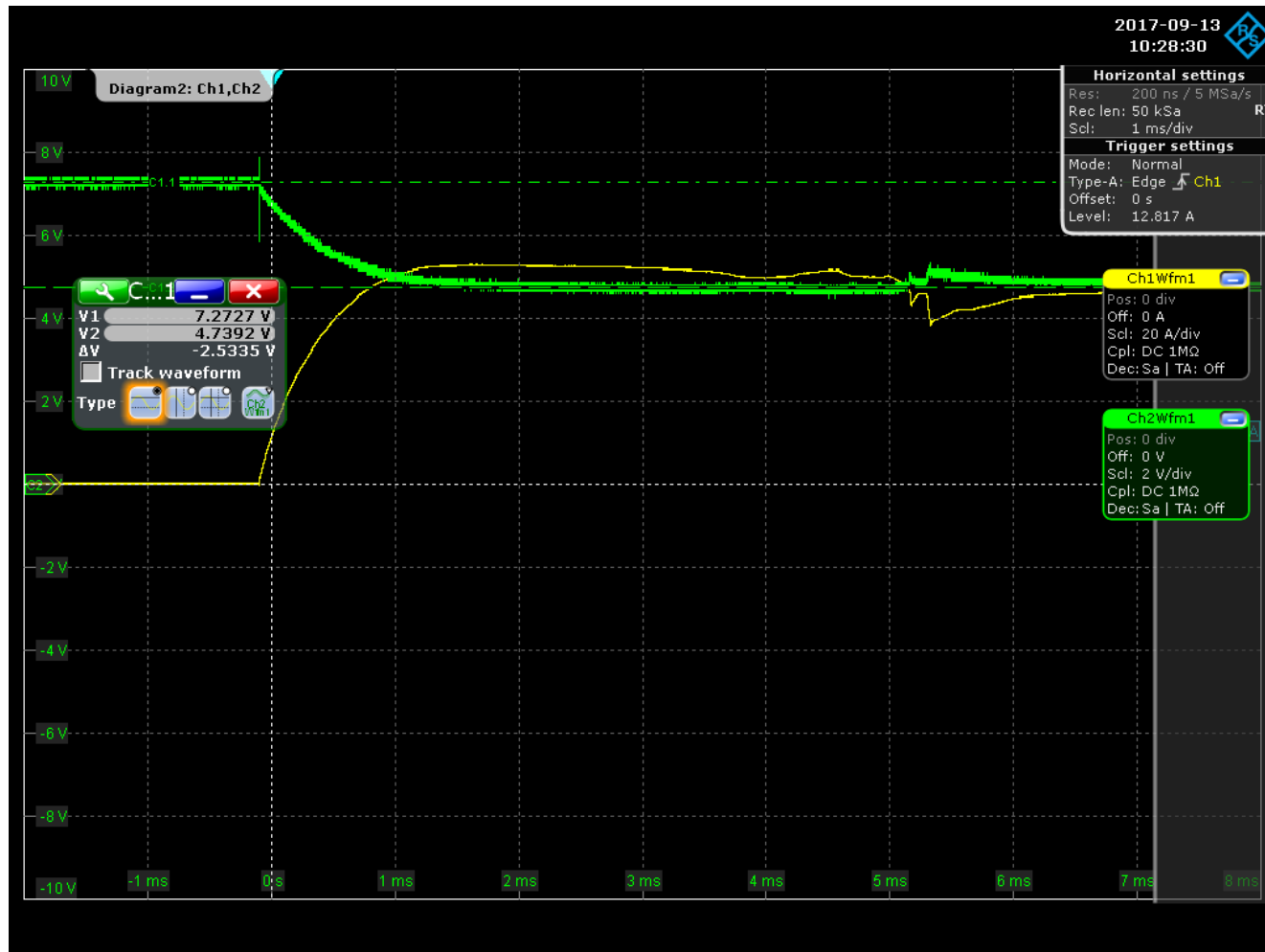

Motor direkt indítás 1

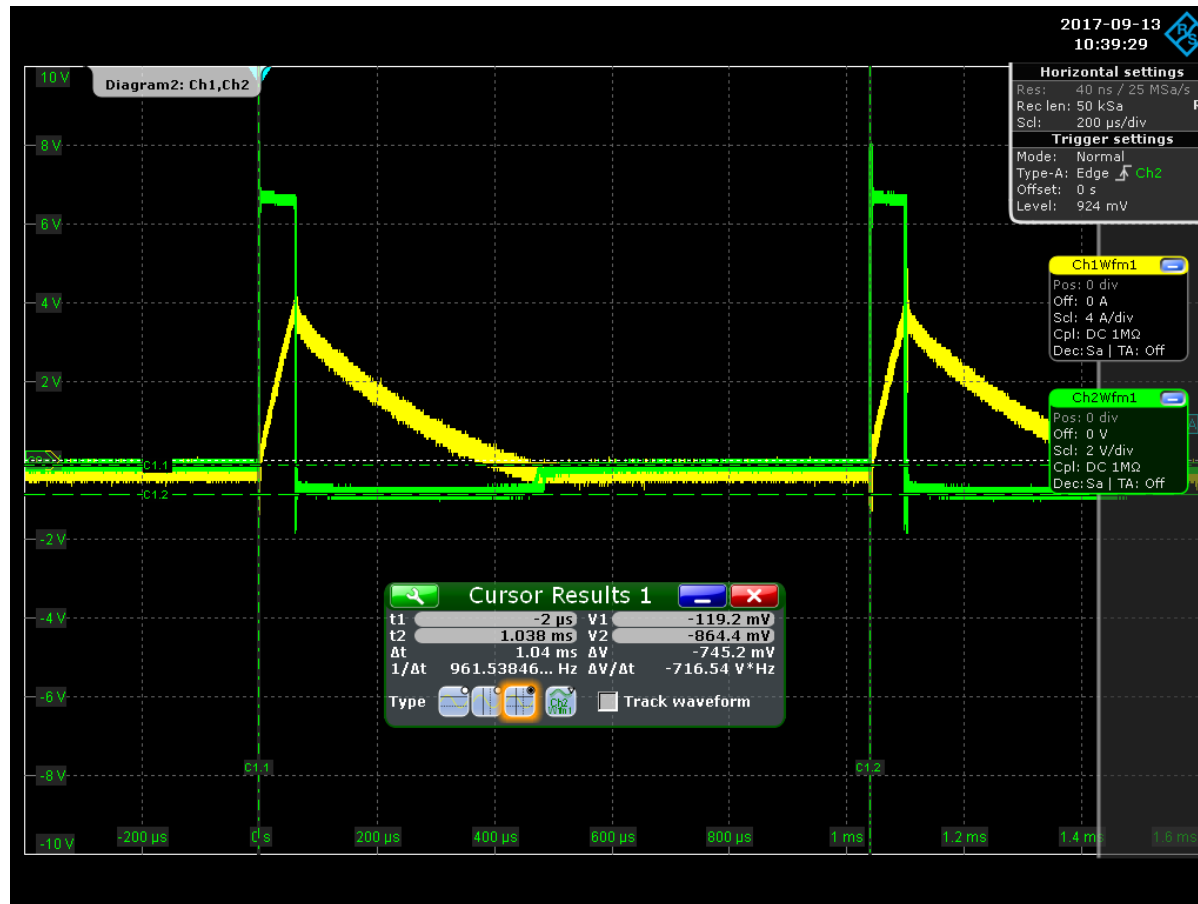
Maximális indítóáram: 53A

Motor direkt indítás 2

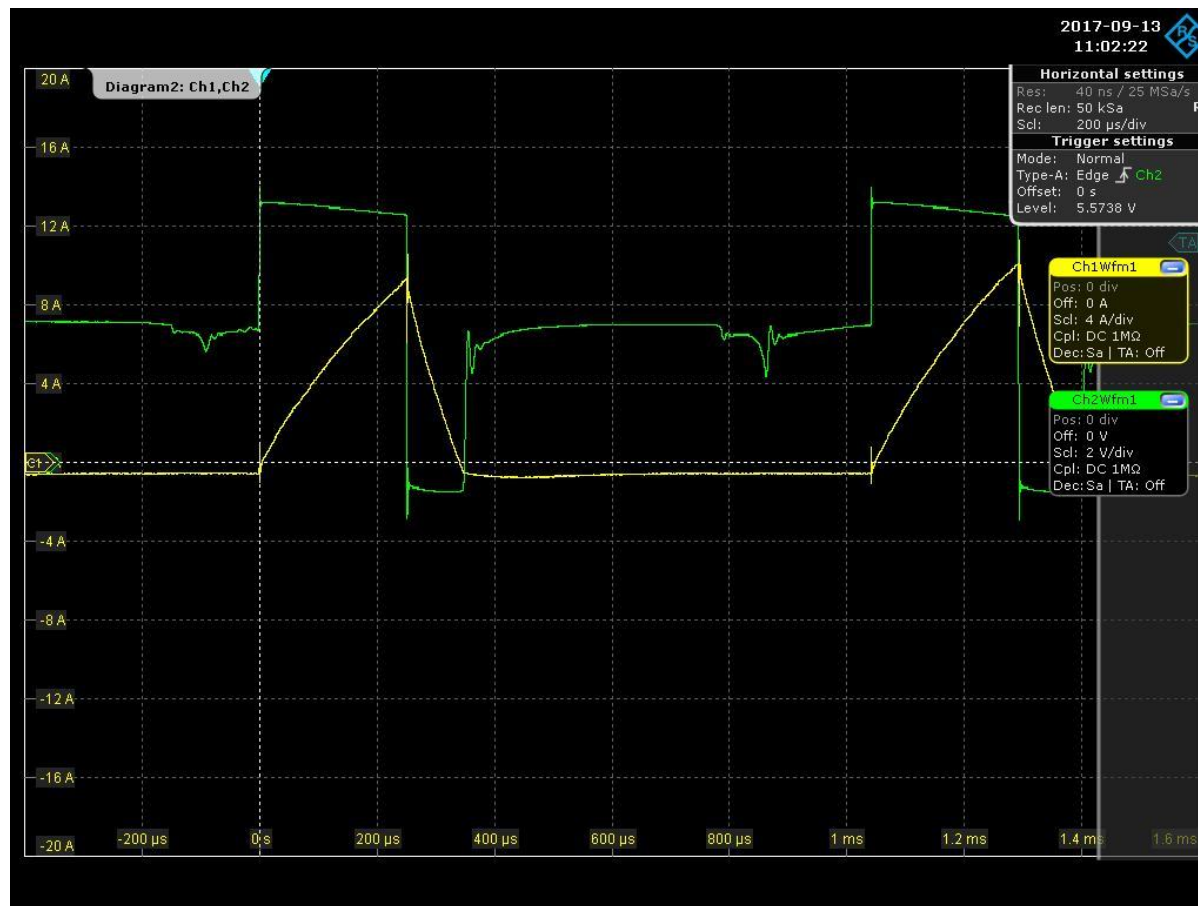
Akkumulátor feszültsége: 7.2V → 4,7V

Gyári áramkör modulációja, kis sebesség

- Felső FET irány kijelölés, alsó FET PWM
- Kis U_b esetén a diódák hosszú ideig vezetnek, sok a disszipáció

Gyári áramkör modulációja, nagy sebesség

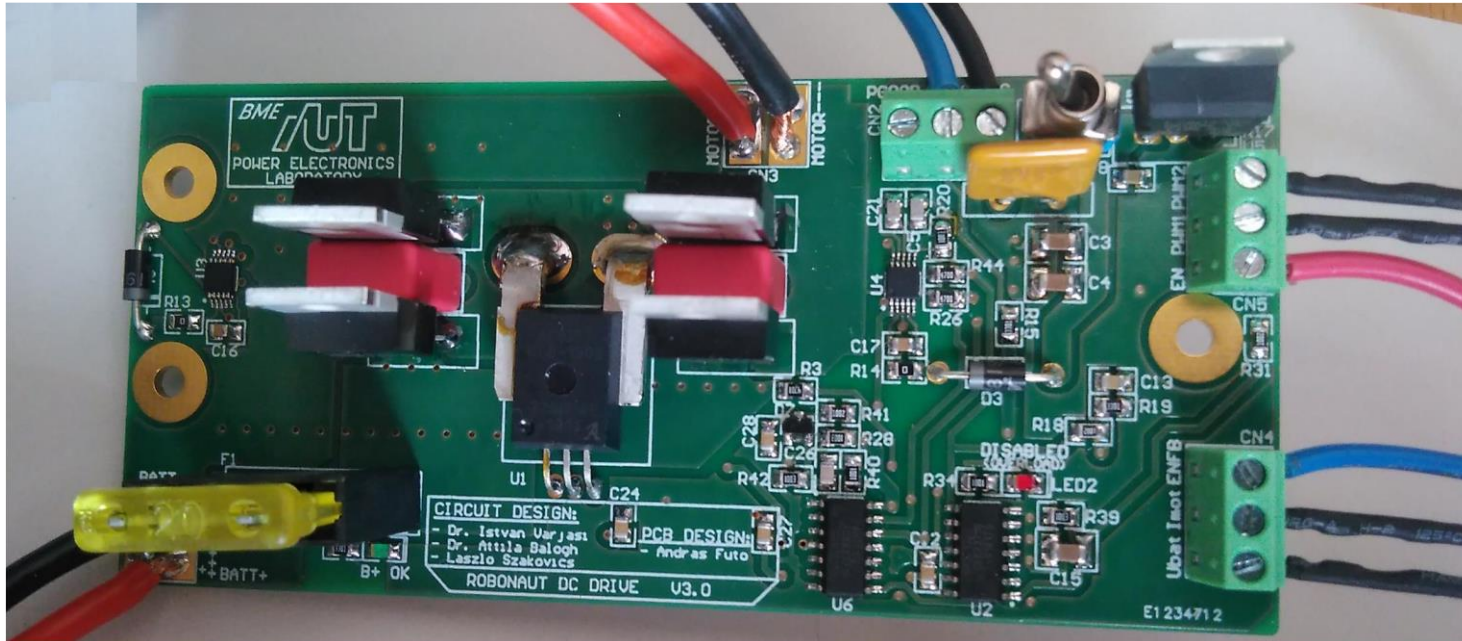

- Felső FET irány kijelölés, alsó FET PWM
- Nagy U_b esetén a diódák rövid ideig vezetnek, kevés a disszipáció

Saját régi motorvezérlő elektronika

Motor

Segéd Akku (3Li cella)

PWM 1.hídág (10-30kHz)

PWM 2.hídág (10-30kHz)

Engedélyezés (0-3,3V)

Állapot visszajelzés (0-3,3V)

Motoráram (0-3,3V)

Akku feszültség (0-3,3V)

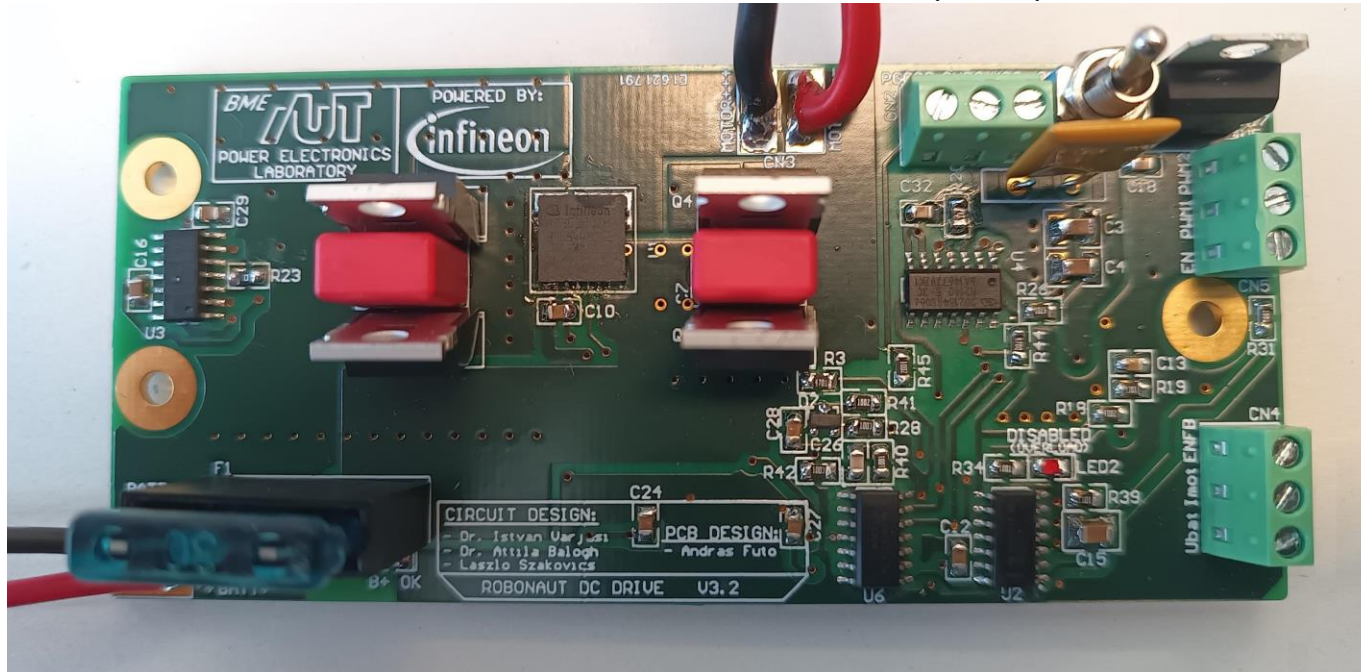
Akkumulátor
Motorhoz

Saját új motorvezérlő elektronika

Motor

Segéd Akku
(3Li cella)

PWM 1.hídág (10-30kHz)
PWM 2.hídág (10-30kHz)
Engedélyezés (0-3,3V)

Állapot visszajelzés (0-3,3V)
Motoráram (0-3,3V)
Akku feszültség (0-3,3V)

Akkumulátor
Motorhoz

Saját motorvezérlő elektronika

- Hídkapcsolású főáramkör
- Integrált Bootstrap félvezető meghajtó áramkör
- UVLO (Régi:7V, Új:9V)
- Összegyújtás elleni védelem (500ns holtidő)
- Főáramköri olvadóbiztosító (20A)
- Akkumulátor feszültségmérés (MH-18,8V)
- Motoráram mérés

Régi: $1,66V \pm 8,86mV/A$

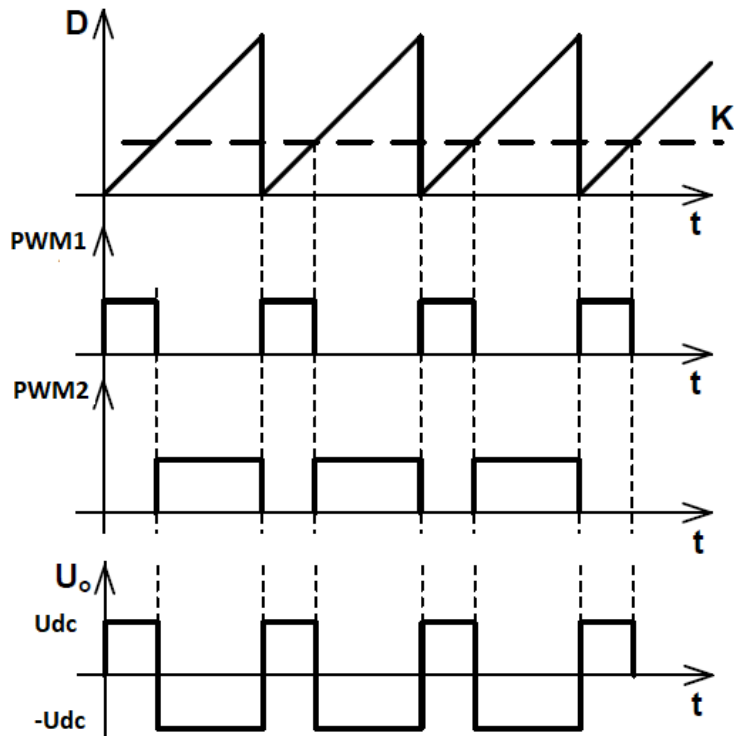
Új: $1,66V \pm 14,56mV/A$

Saját motorvezérlő elektronika

- Külső engedélyező jel (magas aktív)
- Állapot visszajelzés (0V-Nem aktív)
- 2 PWM csatorna
- CBC áramkorlátozás @ 60A
  - ☐ PWM letiltása 1 periódusra (áram csökken)
  - ☐ Külső PWM felfutó él visszaengedélyez (áram nő)
- Nincs hűtőborda -> 30A tartós áram a megengedett!
- Nincs DC köri ELKO -> Tápegységről üzemelni tilos!
- Kapcsolási rajz és NYÁK terv elérhető.

- Fékezési megoldások
- NiMH <---> Li akkumulátor

Saját motorvezérlő elektronika

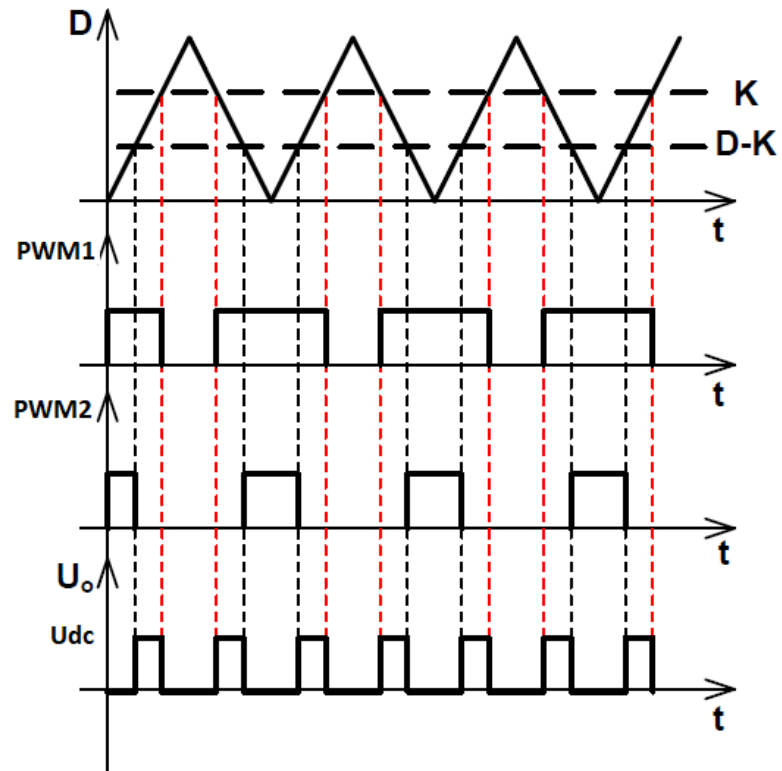
- Ellenütemű vagy eltolt vezérlés megvalósítható a 2 PWM-el

$f_{\text{motor}} = f_{\text{sw}}$ (20-30kHz)

Álló állapotban AC-t kap a motor!

$$U_{\text{mAVG}} = U_{\text{akku}} * (2d-1), d=t_{\text{be}}/T$$

$f_{\text{motor}} = 2 * f_{\text{sw}}$ (40-60kHz)

Közel DC áram, egyenletes járás!

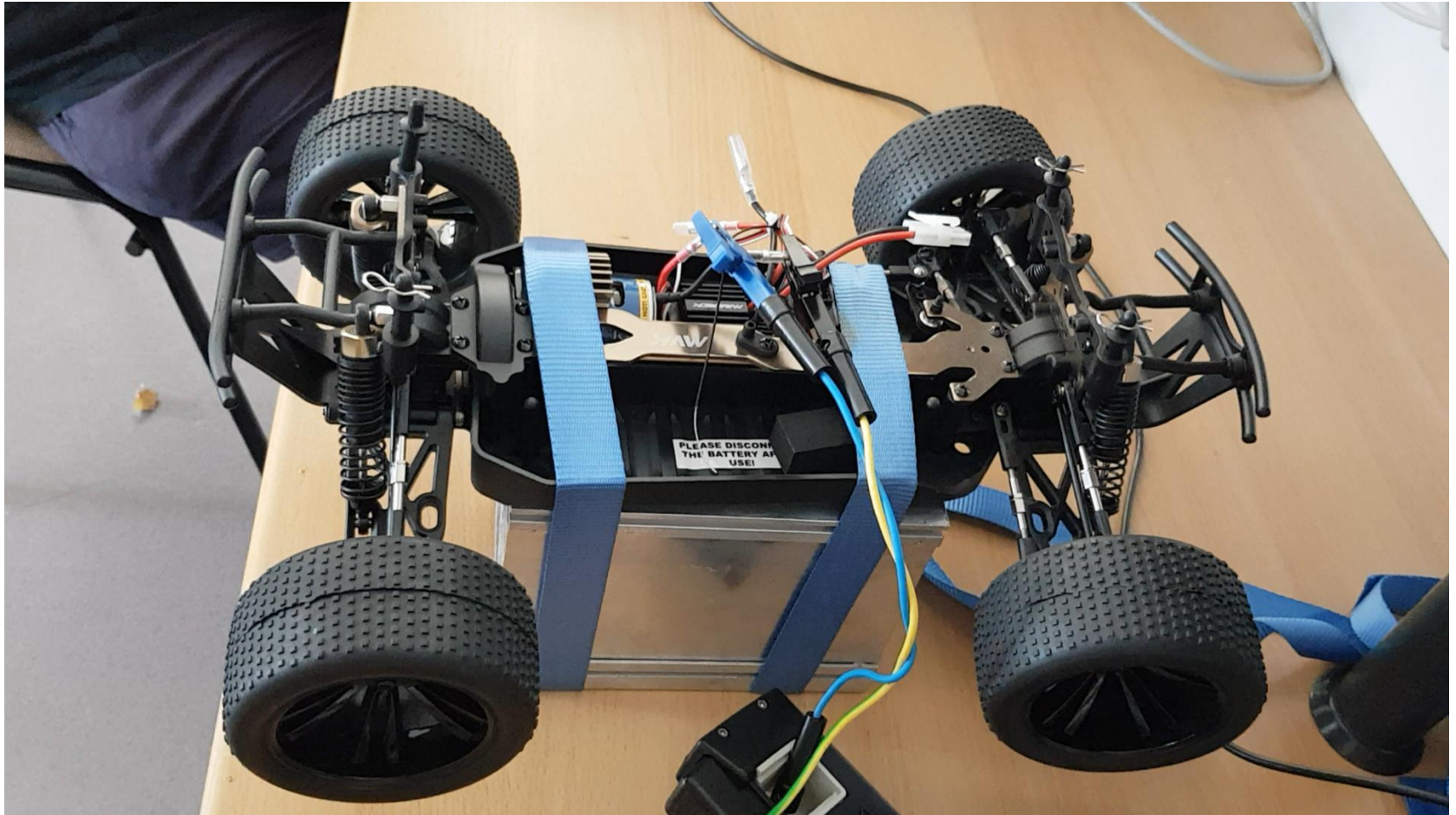
Bootstrap: $0,05 < d < 0,95$!!!

Motor fékezése - Mérés

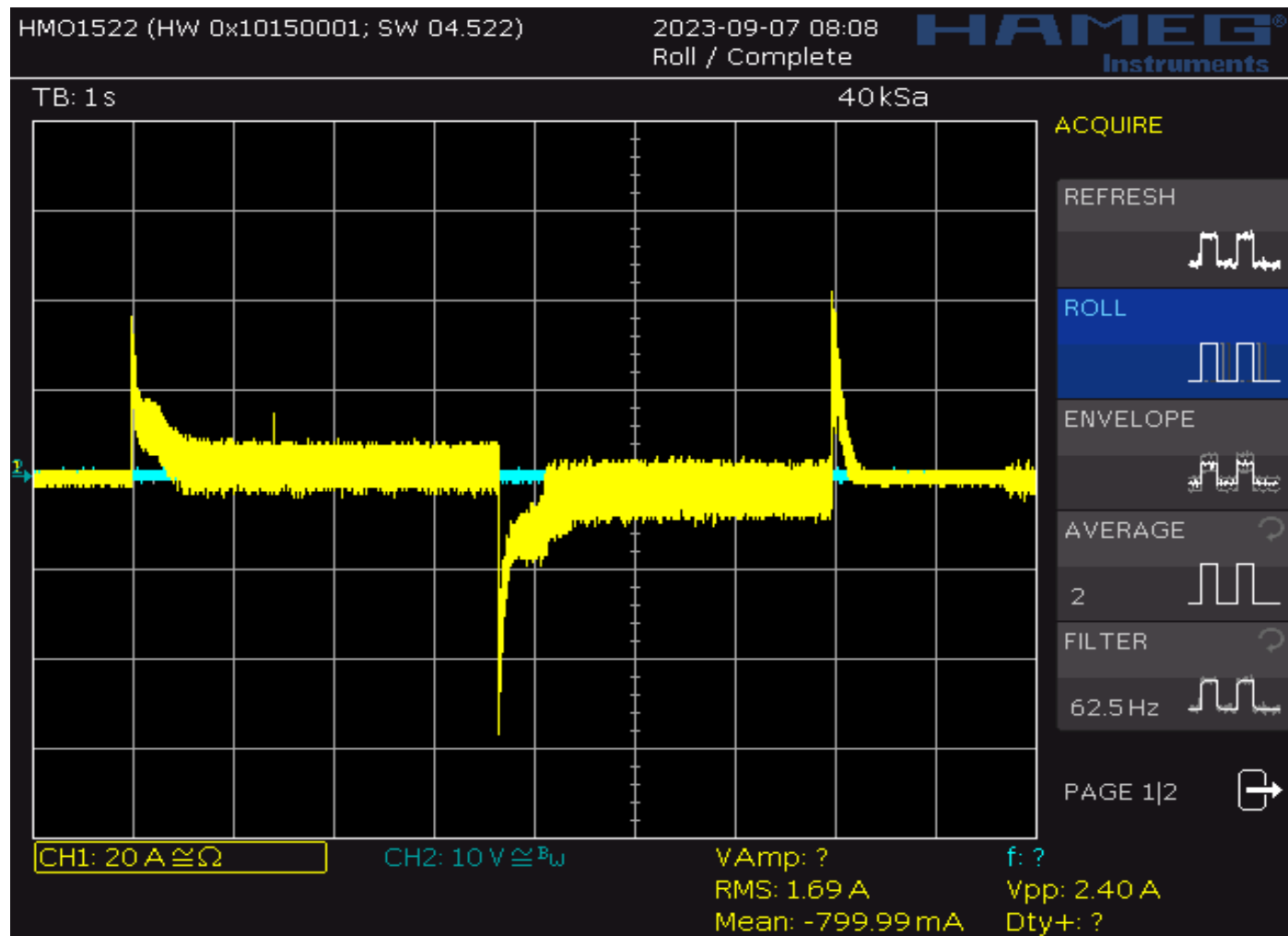
Motor fékezése - Mérés

Motor fékezése - Mérés

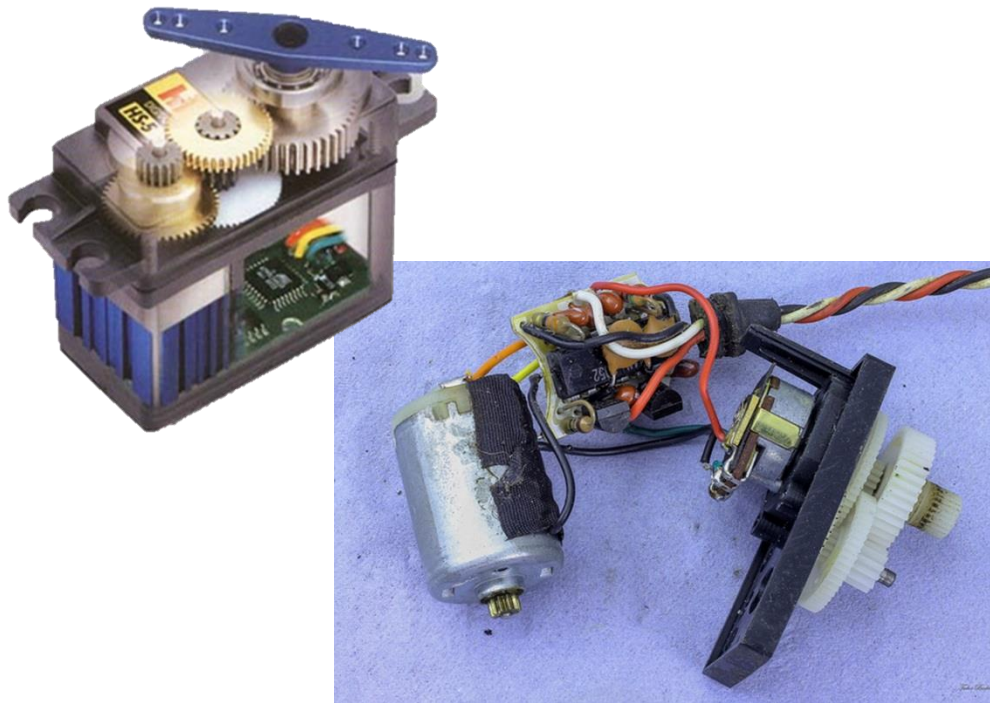
Motor fékezése - Mérés

Modellszervók

- Saját belső pozíció visszacsatolás (Potméter)
- Nem feltétlenül van adatlapjuk
- 5–6V tápfeszültség, kb. 120°-os szögtartomány (6V-on nagyobb nyomaték és beállási sebesség)

Common Servo Connectors

Hitec

Black -
Red +
Yellow Signal

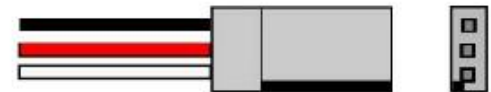
JR Radio's

Black -
Red +
Orange Signal

Futaba J

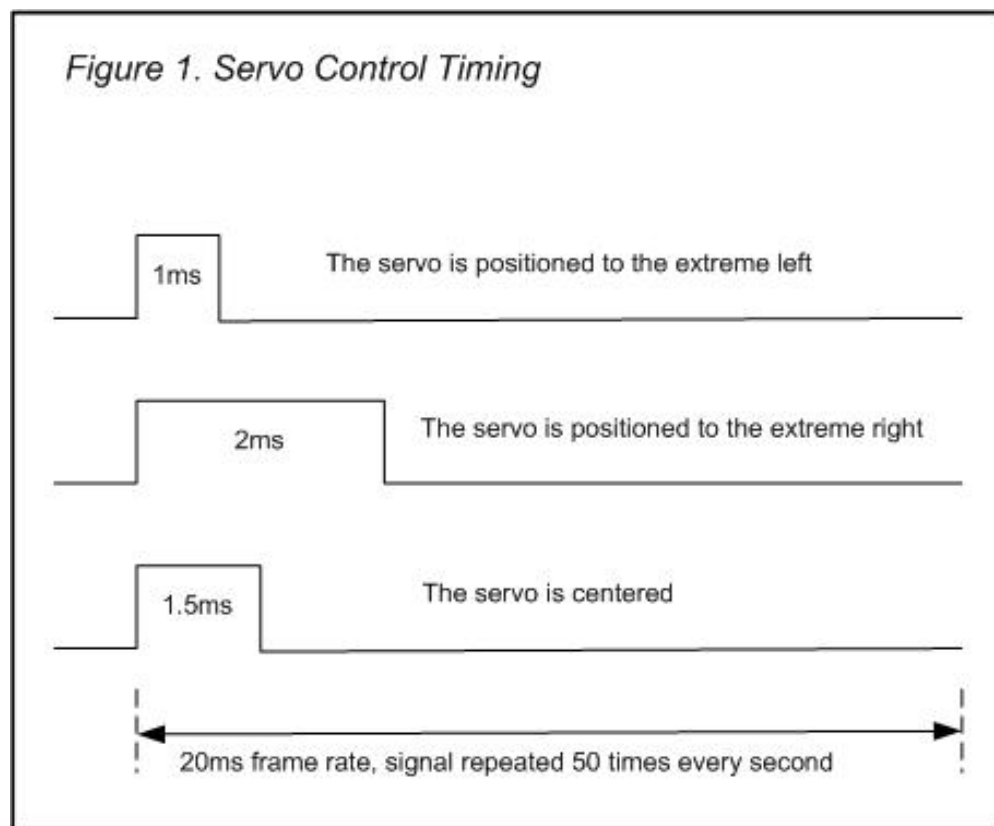
Black -
Red +
White Signal

Modellszervók

RC PWM

- Kb. 1-2 ms-os impulzushossz
- Analóg szervó
  - 20 ms-os frissítési idő
- Digitális szervó
  - Akár 3 ms-os frissítési idő
- TTL jelszintről megy
  - 3,3 V jellel is vezérelhető
- Kézzel lehetőleg ne forgassuk:
  - Műanyag fogaskerekesek könnyen megadják magukat
- Általános PWM-mel ne vezéreljük!

Modellszervók

SRT BH922S szervó

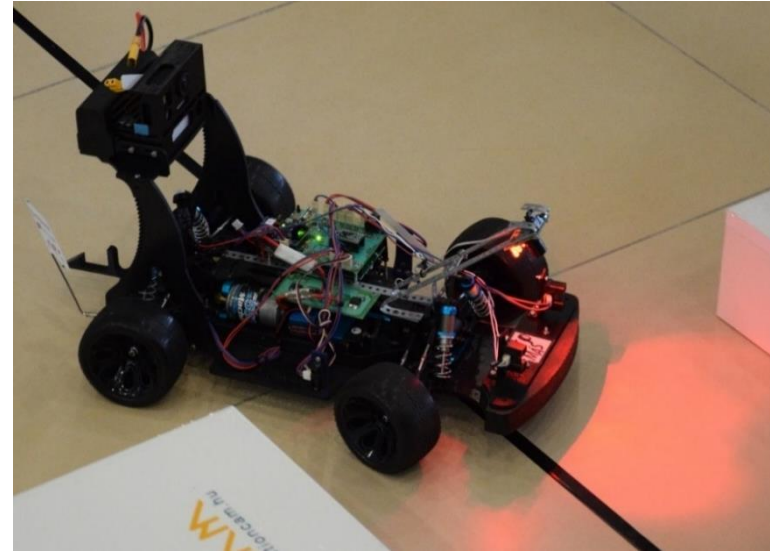
- Ingyen biztosítjuk
- Digitális, fém fogaskerekes
- Brushless motor
- 3 ms frissítési idő (330 Hz)
- Tápfeszültség: 6.0 V - 8.4 V
- Beállási idő:
  - 6.0 V: 80 ms/60°
  - 7.4 V: 60 ms/60°
  - 8.4 V: 55 ms/60°

Hogyan érzékeljük az előírt pályát?

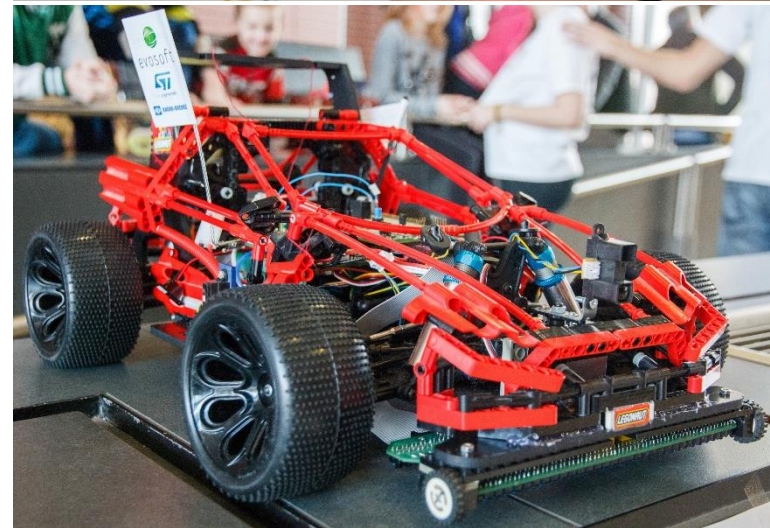
Kamera

- Működőképes
- Messzebb lehet látni, mint egy reflexiós szenzorsorral
- Kamerás tapasztalat szükséges

Reflexiós szenzorsor

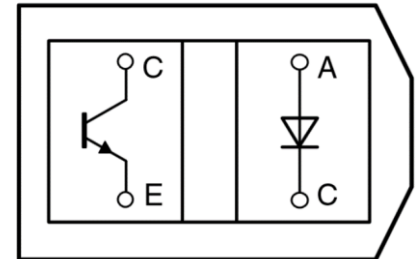
- 16-48 szenzor, érdemes többet
- Mechanikai elhelyezés, felütközés
- Feldolgozás (külső AD/uC/MUX)

Reflexiós szenzorsor

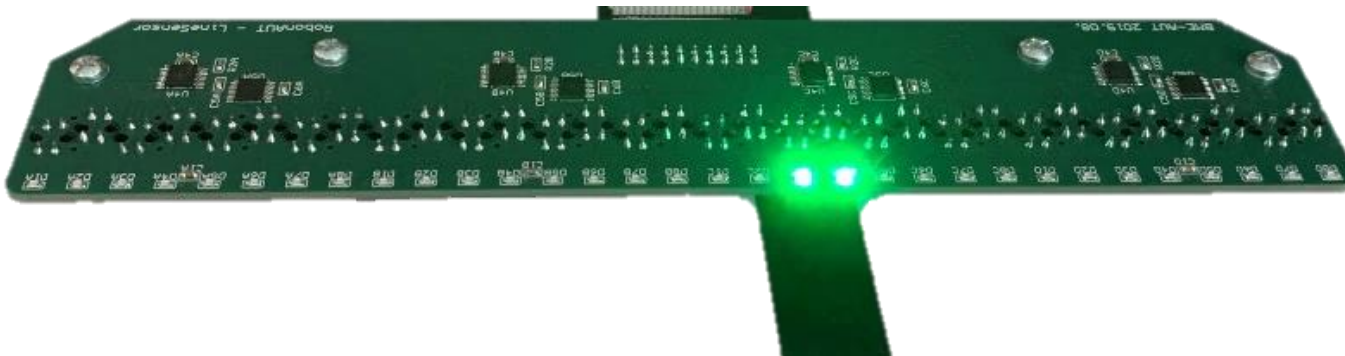
Tanszék által fejlesztett szenzorsor:

- 32 db TCRT5000, 32 db visszajelző LED
- Dedikált 4 db ADC (ST ADC120)
- 2 db SPI kapcsolat: érzékelés, LED meghajtás (infra, visszajelző)
- Tápfeszültség: 5 – 15 V
- Első, hátsó szenzorsorhoz is alkalmas (orientáció becslés)

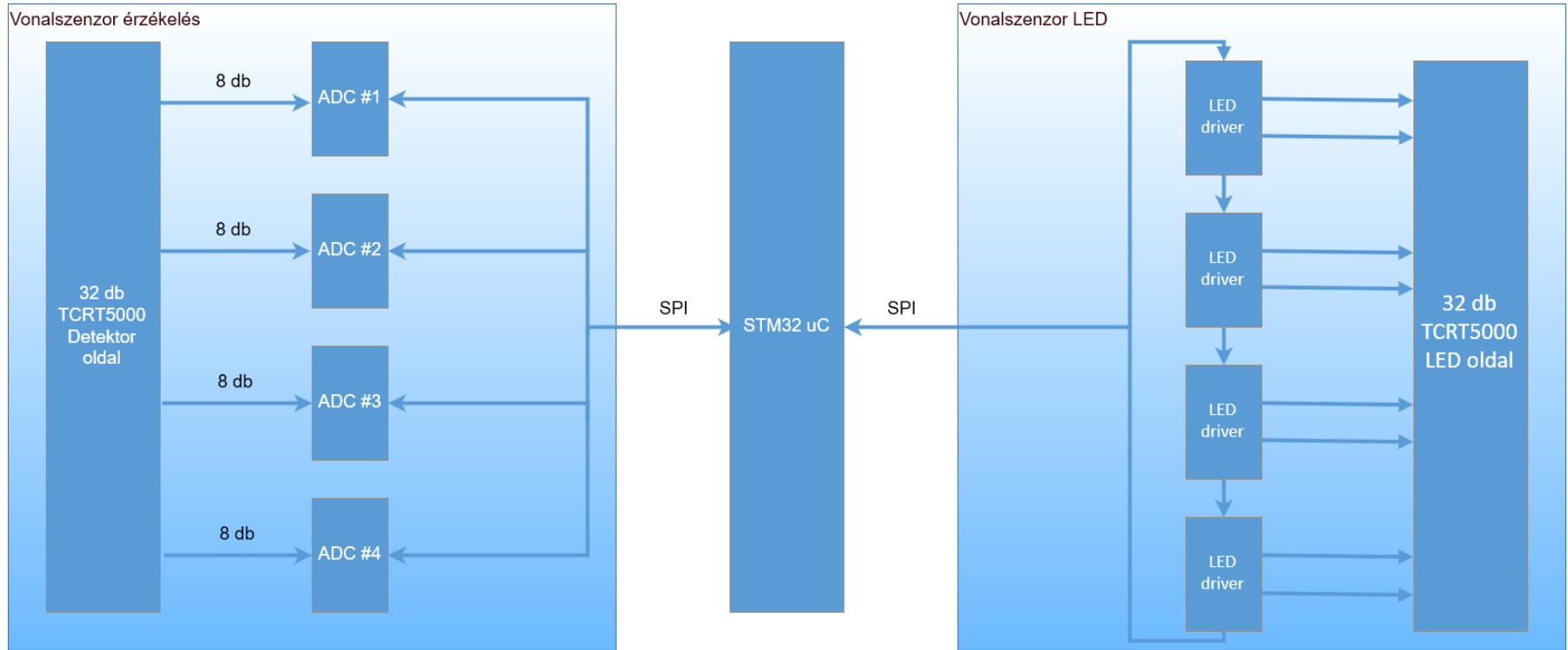

Top view

19156_1

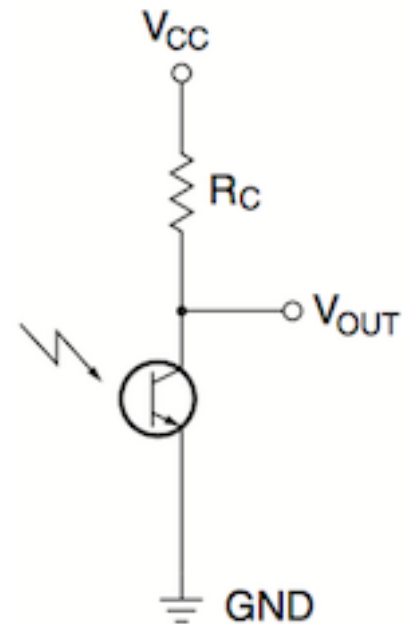
Reflexiós szenzor működés

TCRT5000 reflexiós szenzor

Analóg érzékelés

- $R_C = 15\text{ k}\Omega$
- $I_F = 20\text{ mA}$ ($I_{F\max} = 60\text{ mA}$)
- $V_{CC} = 3.3\text{ V}$
- Távolság függvényében hogy alakul a mért jel
- Fekete szigetelőszalag, fényes fa felület, fehér lap

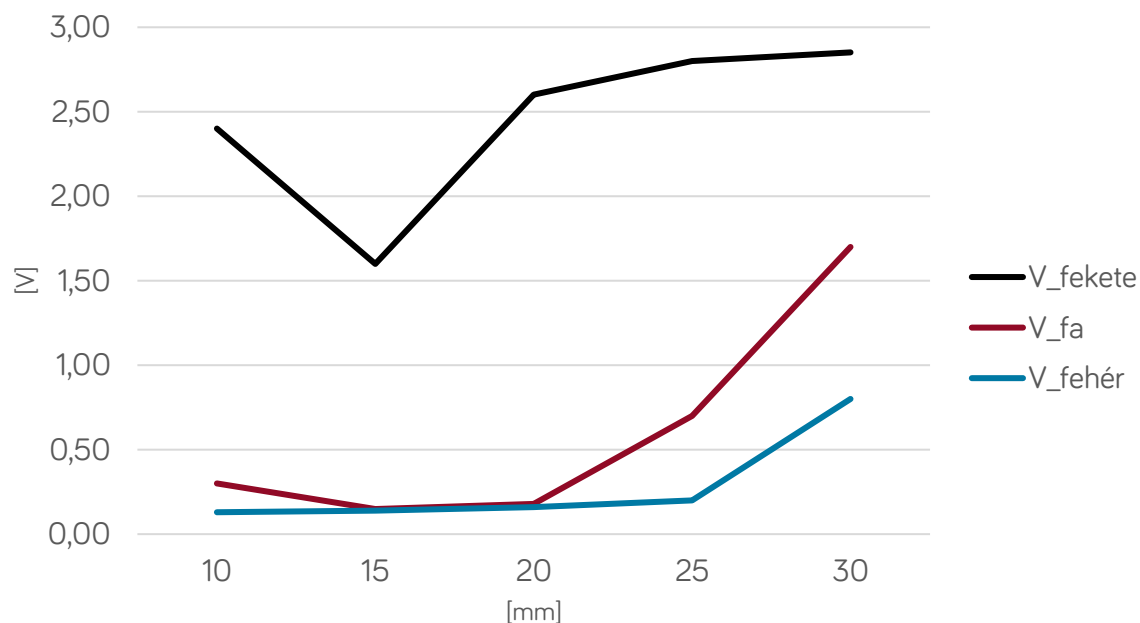
Távolság [mm]	V_{out} [V] (fekete)	V_{out} [V] (fa)	V_{out} [V] (fehér)
10	2,4	0,3	0,13
15	1,6	0,15	0,14
20	2,6	0,18	0,16
25	2,8	0,7	0,2
30	2,85	1,7	0,8

TCRT5000 reflexiós szenzor

Analóg érzékelés

- $R_C = 15 \text{ k}\Omega$
- $I_F = 20 \text{ mA}$
- $V_{CC} = 3.3 \text{ V}$

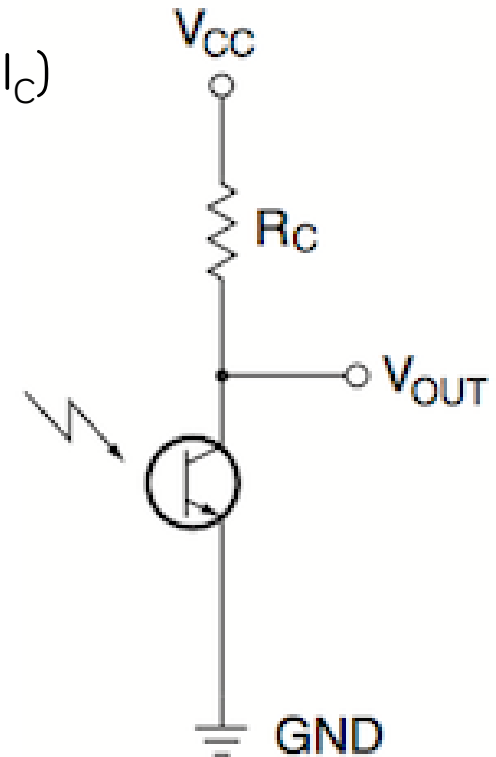
Távolság [mm]	V_{out} [V] (fekete)	V_{out} [V] (fa)	V_{out} [V] (fehér)
10	2,4	0,3	0,13
15	1,6	0,15	0,14
20	2,6	0,18	0,16
25	2,8	0,7	0,2
30	2,85	1,7	0,8

TCRT5000 reflexiós szenzor

R_C meghatározása

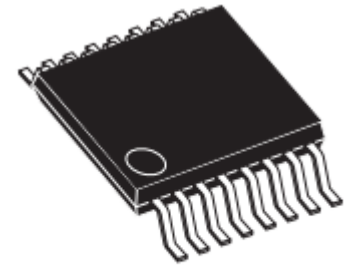
- R_C hatása:
  - Befolyásolja a jelszintet ($V_{OUT} = V_{CE} = V_{CC} - R_C \cdot I_C$)
  - Felfutási, lefutási időkre is hatással van (t_R, t_F)
- R_C csökkentése:
  - Jelszint csökken
  - t_R, t_F csökken
- R_C növelése:
  - Jelszint nő
  - t_R, t_F nő

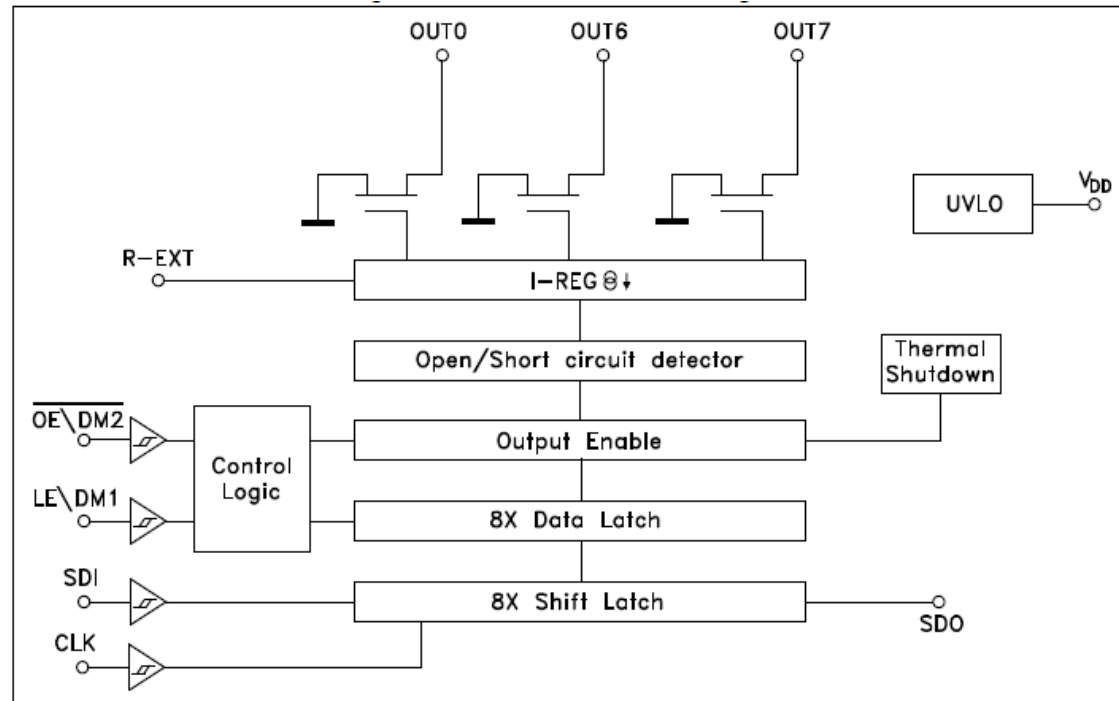
LED meghajtó

STP08DP05TTR

- Ennél a típusnál alul nincs PAD
  - TSSOP16
- Kaszkádosisítható
  - Shift-regiszter
- Áramkorlát (1 ellenállás)
- Logikai táp: 3,3 V vagy 5 V
- Kimeneteket földre húzza le
- OE bemenet:
  - PWM-mel vezérelhető
(pl. visszajelző LED sorhoz)

TSSOP16

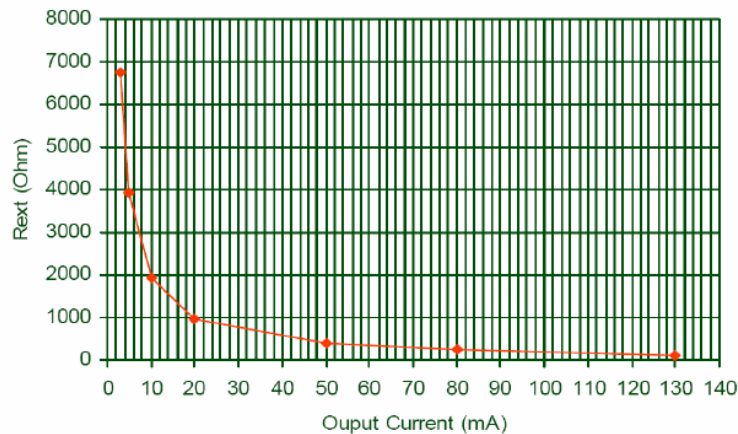

LED meghajtó

STP08DP05TTR

- Görbe alapján áramkorlát
- Max. 100 mA csatornánként
- TSSOP, termál pad nélkül:
Max. 125°C

Figure 11. Output current- R_{EXT} resistor

$T_A = 25^\circ\text{C}$, $V_{drop} = 0.3\text{ V}$; 1.2 V, $I_{set} = 3\text{ mA}$; 5 mA; 10 mA; 20 mA; 50 mA; 80 mA, Max

Table 10. Output current- R_{EXT} resistor

Output current (mA)	3	5	10	20	50	80	130
$R_{ext} (\Omega)$	6740	3930	1913	963	386	241	124

Table 5. Thermal data

Symbol	Parameter	DIP-16	SO-16	TSSOP-16	TSSOP-16 ⁽¹⁾ (exposed pad)	Unit
R_{thJA}	Thermal resistance junction-ambient	90	125	140	37.5	$^\circ\text{C/W}$

Table 4. Absolute maximum ratings

Symbol	Parameter	Value	Unit
V_{DD}	Supply voltage I_{GND}	0 to 7	V
V_O	Output voltage	-0.5 to 20	V
I_O	Output current	100	mA
I_{GND}	GND terminal current	800	mA
f_{CLK}	Clock frequency	50	MHz
T_{OPR}	Operating temperature range	-40 to +125	$^\circ\text{C}$
T_{STG}	Storage temperature range	-55 to +150	$^\circ\text{C}$

LED meghajtó

STP08DP05TTR

$$P_D = V_{DD} \cdot I_{DD} + \sum V_{o,i} \cdot I_{CH,i}$$

$$V_{DD} = 3,3 \text{ V}$$

$$I_{DD} = 5 \text{ mA (max)}$$

$$I_{CH,i} = 20 \text{ mA}$$

$$V_{LED} = 3,3 \text{ V}$$

$$V_F = 1,1 \text{ V (ld. ábra)}$$

$$V_{o,i} = V_{LED} - V_F = 2,2 \text{ V}$$

8 LED-re:

$$P_D = 3,3 \text{ V} \cdot 5 \text{ mA} + 8 \cdot 2,2 \text{ V} \cdot 20 \text{ mA} = 368,5 \text{ mW}$$

$$\Delta T = \theta_{ja} \cdot P_D = 140 \frac{^{\circ}\text{C}}{\text{W}} \cdot 0,3685 \text{ W} = \mathbf{51,59^{\circ}\text{C}}$$

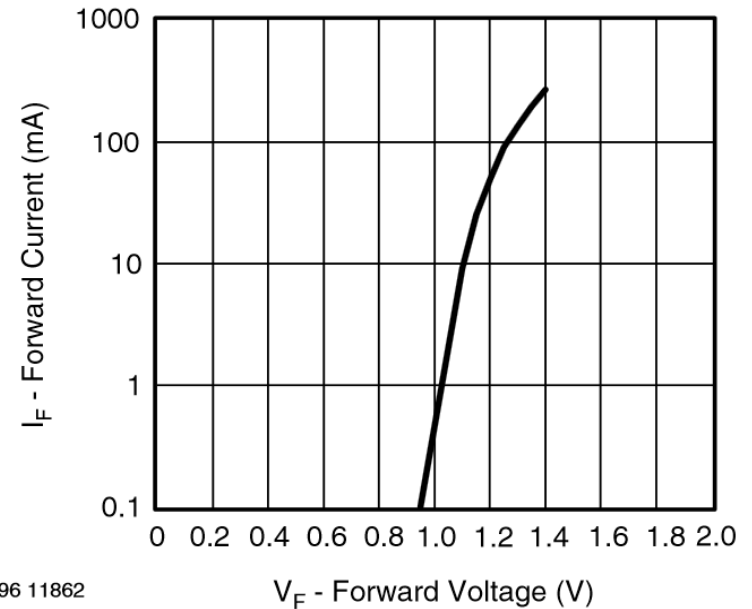
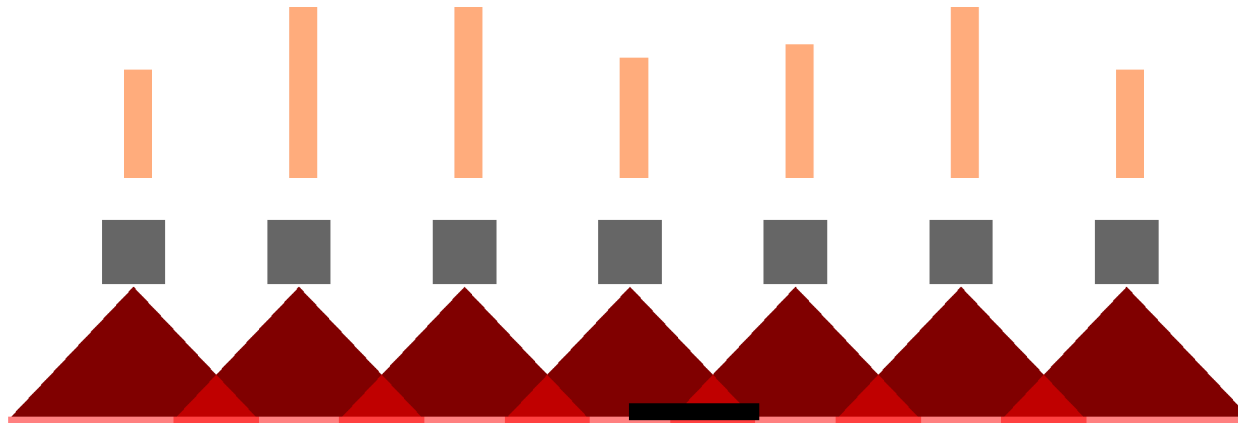

Fig. 4 - Forward Current vs. Forward Voltage

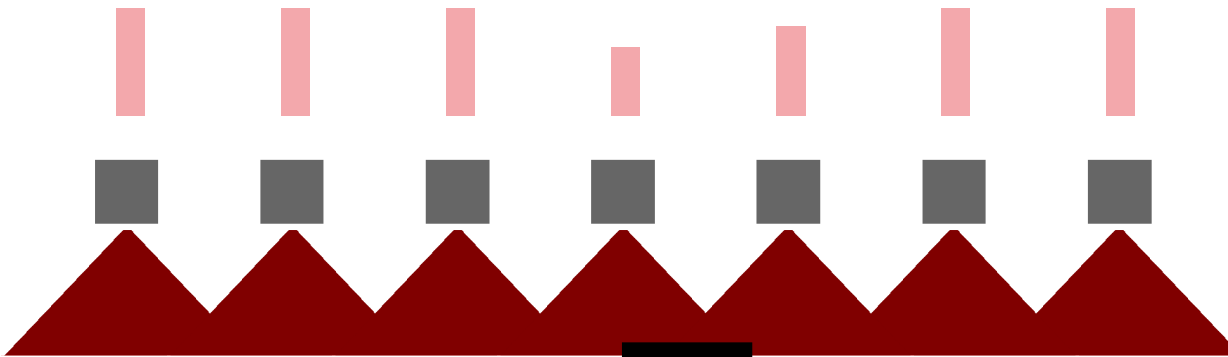
TCRT5000

TCRT5000 reflexiós szenzor

Felváltva világítás

Egyszerre világító LED-ek

Felváltva világító LED-ek

TCRT5000 szenzoros példa

AD átalakító tulajdonságai – ADC120

- 8 csatorna összesen
- 12 bit
- SPI interfész, SPI CLK ütemezi a konverziót
- Mintavétel 50 kps és 1 Msps között (órajel 0.8 MHz és 16 MHz között)
- Konverzió 16 órajel, max. 20 μ s

32 db szenzor – TCRT5000

- $t_R = 140 \mu$ s
- $t_F = 140 \mu$ s

TCRT5000 szenzoros példa

LED meghajtó – STP08DP05TTR

- $t_{PLH1} = 50 \text{ ns}$
- $t_{CLK} = 4 * 8 * 1 \mu\text{s} = 32 \mu\text{s}$ (kaskádosítás)
- $t_{DRV} = t_{PHL1} + t_{CLK} = 32 \mu\text{s}$

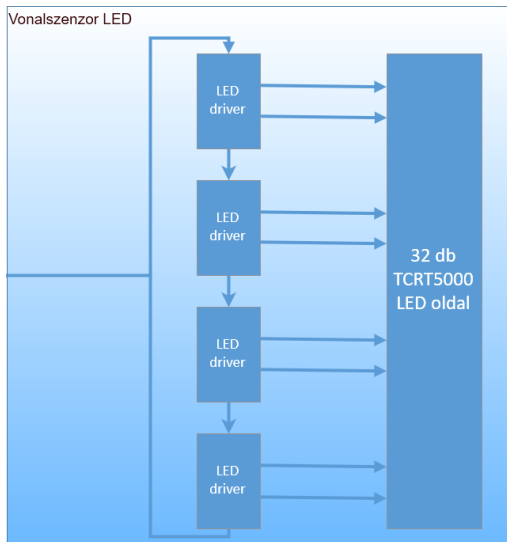
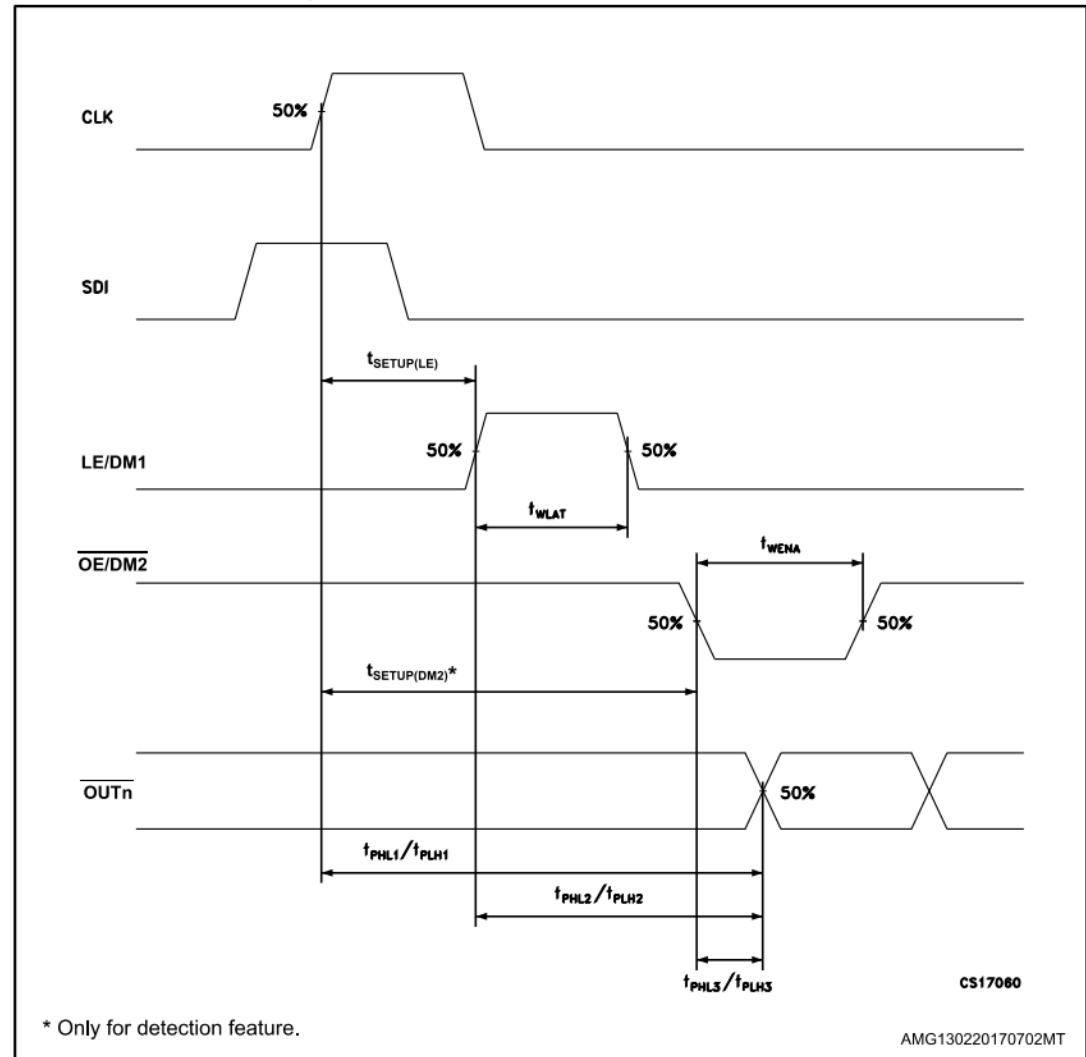

Figure 9: Clock, serial-in, latch, enable, outputs

TCRT5000 szenzoros példa

LED meghajtó - STP08DP05TTR

- $t_{drv} = 32 \mu s$

Szenzor - TCRT5000

- $t_f = 140 \mu s$

A/D konverter

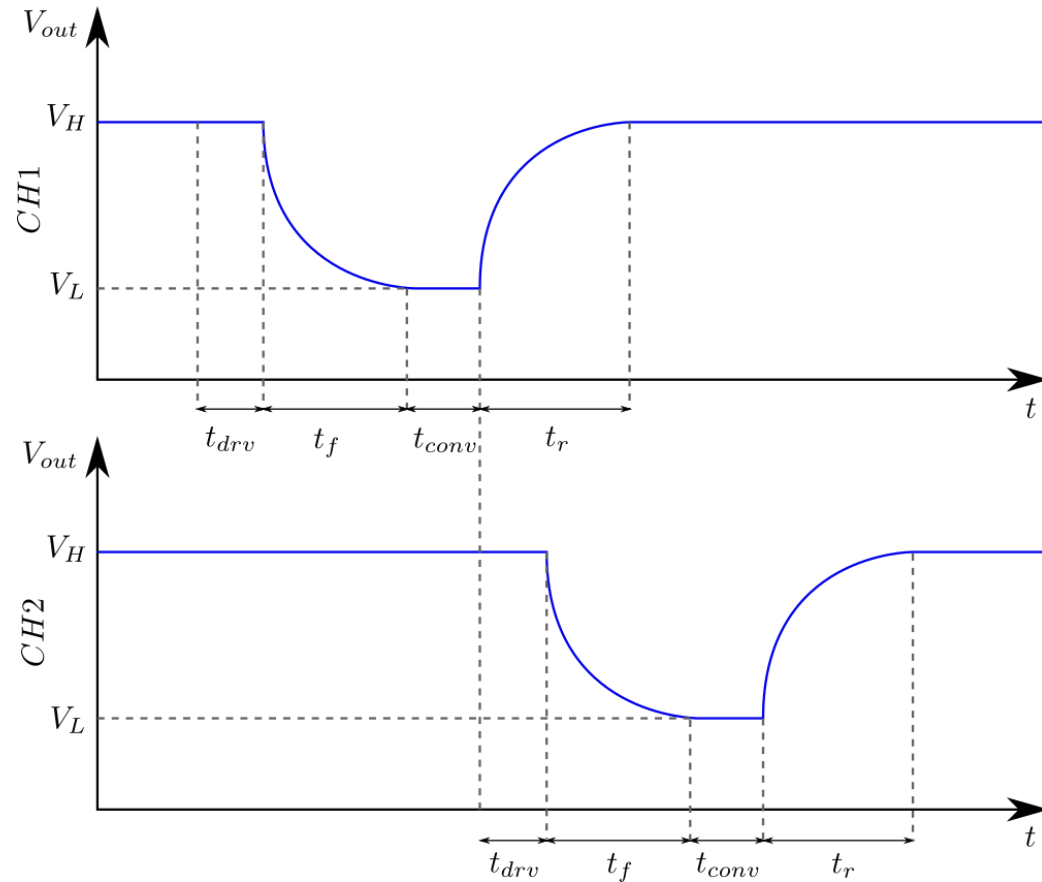
- $t_{conv} = 2 \cdot 20 \mu s$

Szenzorok beolvasása egyesével

$$t_p = 32 \cdot (t_{drv} + t_f + t_{conv})$$
$$\approx 6,5 ms$$

Szenzorok beolvasása négyesével

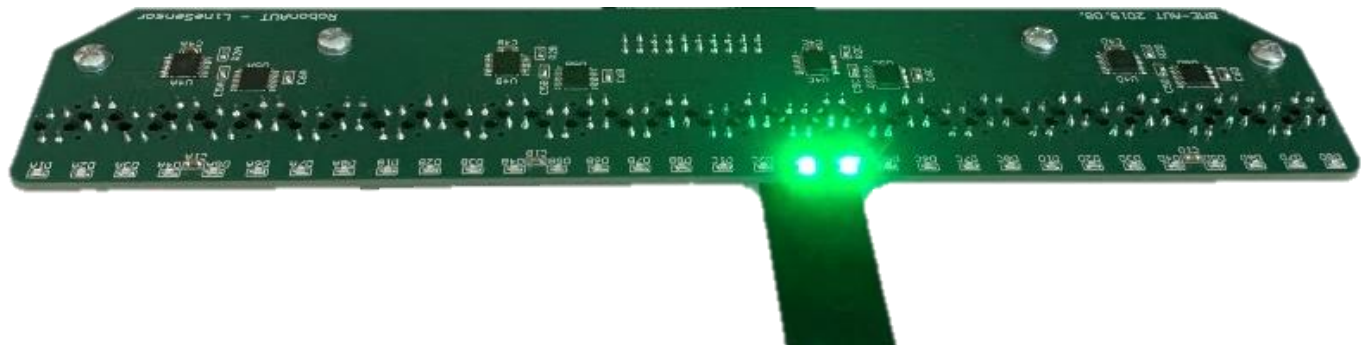
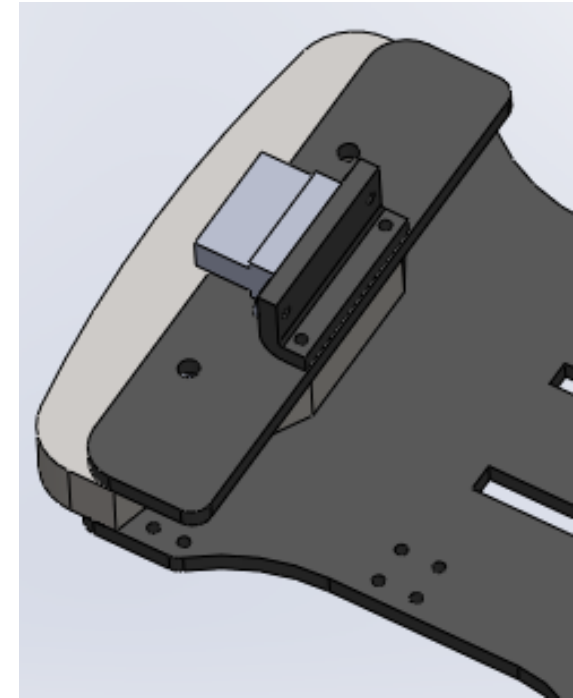
$$t_p = 8 \cdot (t_{drv} + t_f) + 32 \cdot t_{conv}$$
$$\approx 2,7 ms$$

Vonalérzékelés

Összefoglalva:

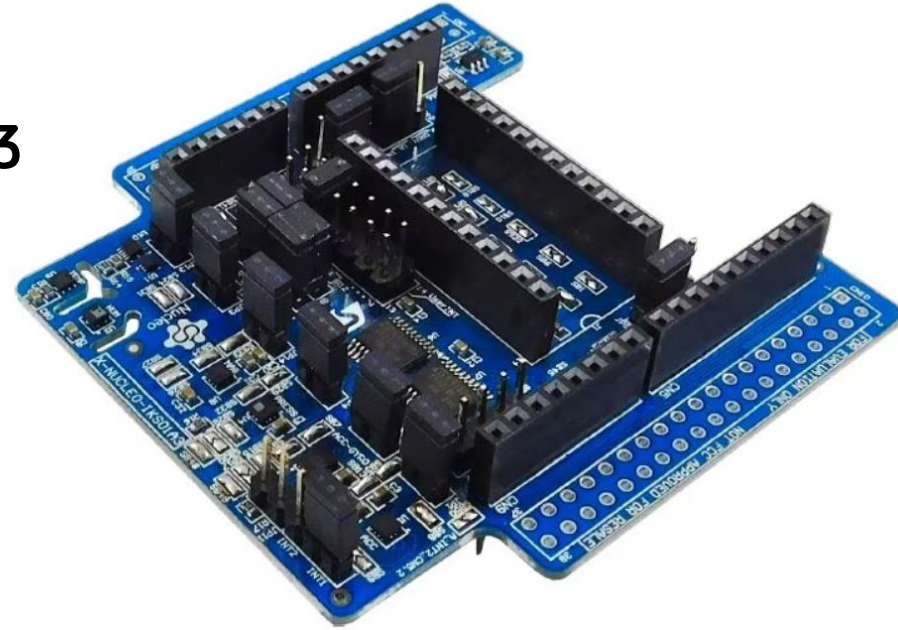
- Ciklusidőt ellenőrizzék
- Adaptív küszöbözés
- Mechanikai rögzítés, védelem (bumpert biztosítunk)
- Mechanika megfelelő kimerevítése
  - Az autó gyorsulás közben változtatja a hasmagasságát!

Inerciális modul

Pontos típus - X-NUCLEO-IKS01A3

- Rátehető a Nucleo kártyára
- Számtalan MEMS szenzor (IMU, magnetométer, nyomás, hőmérséklet, pára)
- I2C interfész

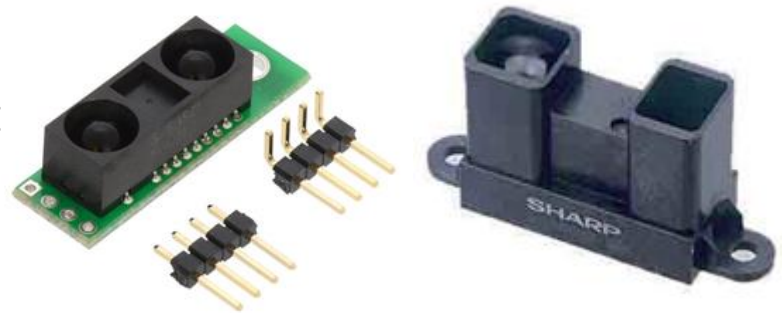
LSM6DSO giroszkóp, gyorsulásmérő

- Ügyességi feladatok: relatív lokalizáció, libikóka
- Gyorsasági pályán kisodródás detektálásra is jó lehet
- Integrálás – kumulatív hiba!
  - Bekapcsoláskor kalibrálás az offset-re sok minta átlagából (**több sec**)
  - Megfelelő helyen újrakalibrálás

Sharp infravörös távolságszenzor

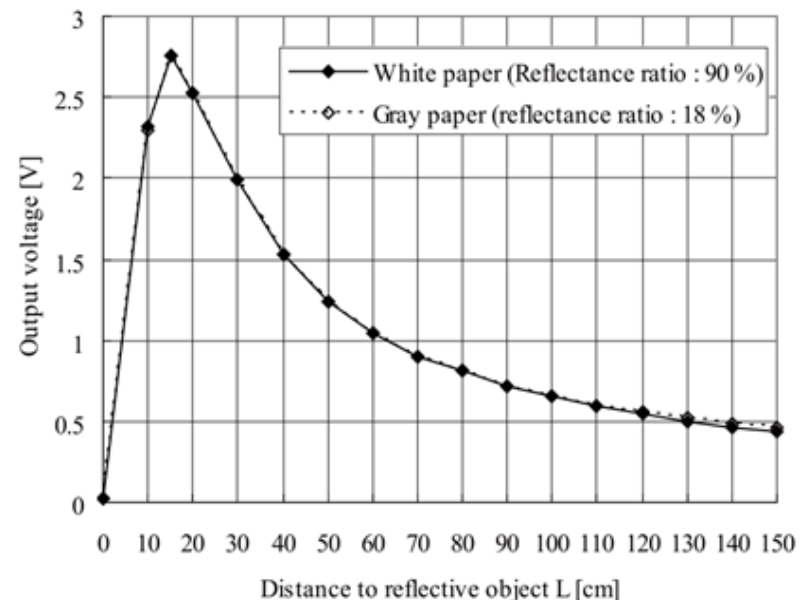
Többféle változat (analóg szenzorok):

- GP2Y0A02YK0F: 20 – 150 cm
- GP2Y0A41SK0F: 4 – 30 cm
- GP2Y0A60SZLF: 10 – 150 cm (nehezebben beszerezhető)
- Ingyen biztosítunk 2 + 2 db-ot

Nehézségek:

- Íves, fényes akadályok megzavarják
- Visszaforduló karakterisztika
- Számít a szenzor orientációja

Ultrahangos távolságszenzor

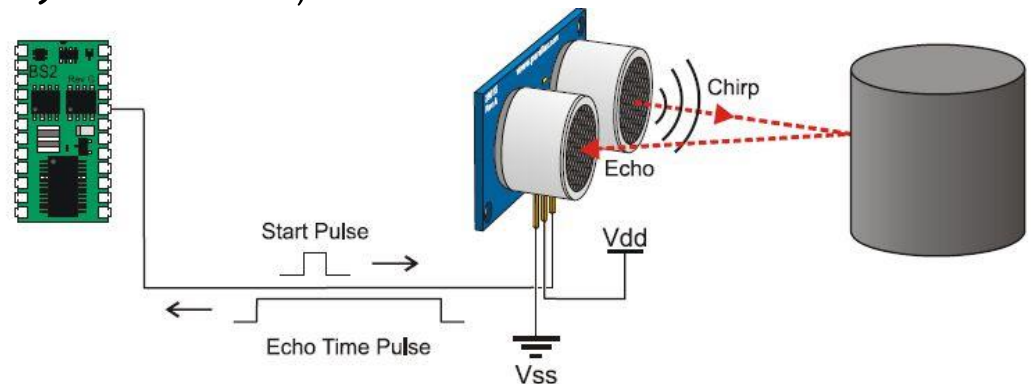
Parallax PING :

- Méréshatár: 2 cm – 3 m
- Digitális kimenet (impulzus)

Nehézségek:

- Reflexiók miatt hibás mérések
- Eredeti szenzor drága (~ 15 ezer Ft)
- Kínai változat (HC-SR04) 500 Ft, hivatalos adatlap nincs

ST távolságszenzor

VL53L1X/VL51L0X Time-of-Flight szenzor:

- I2C interfész (0x52-es cím, változtatható)
- API elérhető
- Mérési távolság:
  - VL53L1X: max. 4 m
  - VL53L0X: max. 2 m
- Hosszú kábellel lehetnek problémák
- I2C és mérési problémák
- Más típusú eszköz ne legyen az I2C buszon

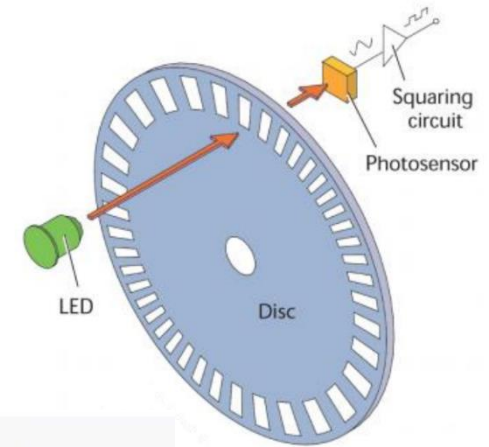

Inkrementális adók

Optikai enkóder

- Fototranzisztor + LED
- Akár régi egérből is kisedhető
- Elhelyezés: motor vagy főtengely
- Nehéz robusztusra megcsinálni

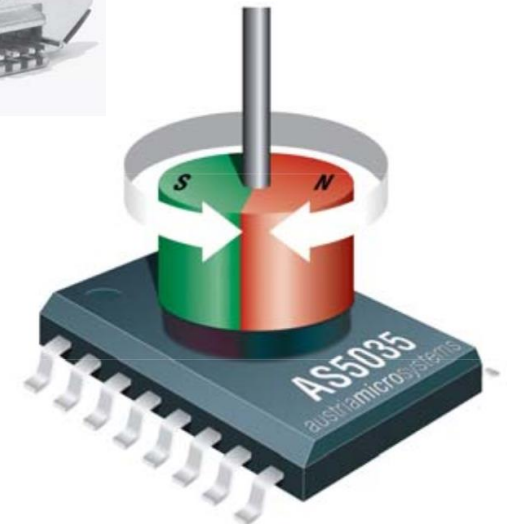
Kapacitív enkóder

- AMT103
- Átmenő tengelyes -> főtengelyre
- ~10 ezer Ft

Mágneses enkóder

- Radiális (diametrikus) mágnes + szenzor
- Motortengelyre
- Következőket biztosítjuk:
  - Allegro A1333LLETR-T 15 bites szenzor
  - Adapter nyák
  - Mágnes

Szenzorok összefoglalása

- **Távolságszenzor**

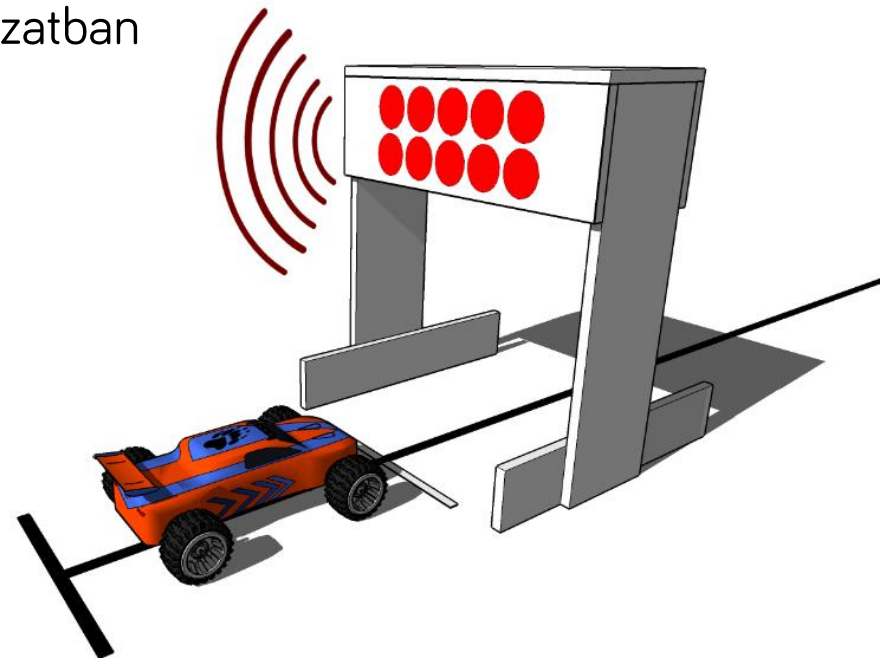
- Kalóz robot miatt: nem szabad ütközni vele
- Safety car miatt: követés, előzés, érzékelés (előttem van a Safety car?)
- Forgatni vagy előre 3 szenzort rakni

- **Inkrementális adó**

- Sebességvisszacsatolás szükséges
- Megfelelő felbontás (enkóderes példa RRT előadáson lesz)
- Mechanikai rögzítés

Rádiós modul

- 2 db előre programozott Silicon Labs **xG24-DK2601B**
- Vevő az autó indításához, kalóz robot helyzetéhez
- Adó teszteléshez: gombokon vagy USB-n
- UART kommunikáció a robot felé
- Pontos protokoll, lábkiosztás a szabályzatban

Felügyeleti kommunikáció

Bluetooth SPP

- SPP (Serial Port Profile) profil
  - PC-n virtuális soros portként
  - Eszköznél UART-on
  - > Egyszerűen használható
- Saját antennás modul, pl. *BTM-112*
- Pár ezer Ft
- Class 1 esetén a legnagyobb a hatótáv

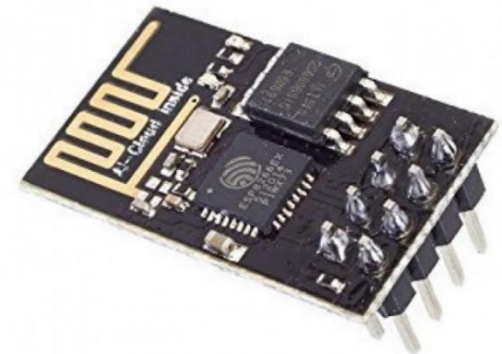
Bluetooth LE

- SPP kezd eltűnni
- Bonyolultabb kommunikáció
- PC-n is bonyolultabb
- SPP-szerű megoldások (pl. Silabs LE Cable Replacement)

Felügyeleti kommunikáció

WiFi megoldás

- Használata:
  - Kapcsolódni kell: Station vagy Access Point mód
  - TCP vagy UDP kapcsolat szükséges
- Saját antennás modul, pl. *ESP-01*
- Nagyobb áramigény: 400 mA felett (Bluetooth 30 mA)
- Pár ezer Ft
- AT parancsok a konfigurációhoz, adatátvitelhez
- ESP modulokhoz rengeteg leírás, példa

Hardvertervezési, beszerzési tudnivalók

- Nincs közös beszerzési kör, de érdemes tartani az ütemtervet:
  - Kiegészítő kártya gyártásba leadva: **2024. október 21.**
  - Mentorral konzultálni a beszerzésekről és gyártásról
- Szabadon felhasználható költségkeret:
  - Max. 80 eFt
  - Utófinanszírozás, feltétele a Q2 és Q3 teljesítése
- Hardvertervezési segédlet:
  - Ajánlott beszállítók (Lomex, Chipcad, Farnell, ingyenes gyártói minták)
  - Tervezési szabályok, tanácsok (kapcsolási rajz, nyomtatott áramkör)
  - Tervezési segédanyagok
  - Laborfoglalás menete

Tanszéki holnap, részletes versenyleírás

- Tanszéki honlap:
  - Segédletek:
    - HW tervezés
    - UART üzenetek csomagolása
  - Szeminárium anyagai
  - Dokumentációk
  - Szabályzat
- Szabályzat:
  - **Mindenki olvassa el!**
  - Versenyfeladatok
  - Pontozás, időpontok
  - Rádiós kommunikáció
  - Műszaki rajzok

